

KULTŪROS BARUOSE

- „VIENYBĖS“ POEZIJOS ŠVENTĖ SUVALKUOSE – **Onutė Virbylienė** 3
 SUVALKŲ LIETUVIŲ GYVENIME JAUČIAMAS SUAKTYVĖJIMAS –
 „Aušros“ inf. 5

ŠVIETIMAS

- LENKIJOS LIETUVIŲ DRAUGIJOS SURENGTI KONKURSAI – **LLD inf.** 6
 KELIONĖ, KURI ĮKVEPIA: DOVANA KONKURSŲ LAUREATAMS – NEPA-
 MIRŠTAMA DIENA LIETUVOJE – **LLD inf.** 9
 GRAŽUS ŠEIMŲ PABENDRAVIMAS MOKYKLOJE – **Seinų lietuvių**
 „Žiburio“ mokyklos inf. 11
 LENKIJOS ŠVIETIMO VICEMINISTRĖ JOANNA MUCHA LANKĖSI
 SEINUOSE – „Aušros“ inf. 12

SVEIKA GYVENSENSA

- AR SUVALGOTE BENT 400 GRAMŲ VAISIŲ IR DARŽOVIŲ KASDIEN? –
Agnė Karčiauskaitė-Jankauskienė 13

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

- APIE MOKYTOJO PROFESIJOS PRESTIŽĄ KOL KAS TIK KALBAMA: „IŠŠŪ-
 KIAI LAUKIA DIDELI – TURIME PADARYTI POKYTĮ SAVO MĄSTYME“ 16

MINĖJIMAI

- „AR VISKĄ PADARIAU, KĄ DIEVAS NORĖJO?..“ – **Darius Vilimas** .. 18

IŠ MŪSŲ PRAEITIES

- NEATIMTA VILTIS, NESUTRYPTA MEILĖ, NESUNAIKINTAS TIKĖJIMAS...
 – **Irmira Makauskaitė** 20
 DUSNYČIA TARPUKARIU – SIENOS PERKIRSTO KAIMO LIKIMAS –
Janina Macukonienė 22

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

- LIETUVOS ŽINIASKLAIDA 26

Viršeliuose:

Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos muzikinio spektaklio „Oželis“
 muzikantai ir dainininkės (Irenos Gasperavičiūtės nuotr.)
 Festivalio „Skamba skamba kankliai“ mūsų krašto dalyvės (Iš
 Punsko valsčiaus archyvo)

REDAKCIJOS ADRESAS

16-515 Puńsk, ul. A. Mickiewicza 23
 tel. (+48) 87 5161 416
 www.e-ausra.pl
 ausra@o2.pl

LEIDŽIA

Lenkijos lietuvių draugija
 16-500 Sejny, ul. Wileńska 9
 tel. / faks. (+48) 87 5162 125

VYR. REDAKTORĖ Irena Gasperavičiūtė
 REDAKCIJOS SEKRETORĖ Alicija Krakauskienė
 STILISTĖ, KOREKTORĖ Birutė Burdinaitė-Ołów
 TECHN. REDAKTORĖ Aldona Jonušonytė
 KORESPONDENTĖS: Jurgita Stankauskaitė,
 Rasa Žukauskienė, Božena Bobinienė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2025-06-12

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos
 nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai
 sutampa su autorių nuomone.

**DOFINANSOWANO
ZE ŚRODKÓW
BUDŻETU PAŃSTWA
MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH
I ADMINISTRACJI**

**DZIAŁALNOŚĆ MAJĄCA NA CELU OCHRONĘ,
ZACHOWANIE I ROZWÓJ TOŻSAMOŚCI KULTUROWEJ
MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH I ETNICZNYCH
LUB ZACHOWANIE I ROZWÓJ JĘZYKA REGIONALNEGO**

**Zadanie publiczne pod nazwą:
Wydanie czasopism dla mniejszości litewskiej
„Aušra“ i „Aušrelė“**

DOFINANSOWANIE
422 000,00 zł
CAŁKOWITA WARTOŚĆ
467 420,00 zł
DATA PODPISANIA UMOWY
26-02-2025 r.

*Publikacja wyraża jedynie poglądy autora/ów i nie
 może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem
 Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.
 Leidinyje reiškia tik autoriaus (-ių) nuomonė ir ji
 negali būti tapatinama su oficialia Vidaus reikalų ir
 administracijos ministro pozicija.*

Projektą „*Lenkijos lietuvių gyvenimo atspindžiai*“
 iš dalies finansuoja
 Medijų rėmimo fondas
 (gauta parama projektui
 – 10000 eurų).

MRF
 MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Vis dėlto neįtikėtina, kad beveik keturiasdešimties milijonų gyventojų valstybėje keli tūkstančiai lietuvių gali kam užkliūti. Jeigu būčiau lenkas, nešiočiau juos ant rankų – vien kaip kultūrinį faktą arba kaip lenkų tautos tolerantiškumo įrodymą. Bet ne! Vis tiek užkliūvame. Ir dar kam? Bažnyčiai – tai pačiai, kuriai ir mes, lietuviai, priklausome!

Punsko parapijoje nuo Vidugirių bažnyčios statymo laikų, kai apgaunant parapijiečius buvo norima naujai perbraižyti parapijų ribas, problemų tautiniu pagrindu nebuvo. Ilgainiui nusistovėjo paprasta tvarka: lietuviai meldžiasi savo gimtąja kalba, lenkai savo, vieni kitiems neužkliūva, nemašo. Jokių konfliktų. Jokių problemų. Iki dabar. Pasikeitus abiem parapijos kunigams įvedamos naujos tvarkos. Paskutinė naujiena – Dievo Kūno (Devintinių) šventės procesijas sujungti į vieną lietuvių ir lenkų, nešant pakaitomis lietuviškas ir lenkiškas vėliavas, meldžiantis pamainu lenkiškai ir lietuviškai prie altorių. Ir kam to reikia, jei žmonėms tai nepatinka?!

Daugiau kaip šimtmetį gyvenantys Suvalkų trikampyje tautinės mažumos sąlygomis lietuviai yra patyrę ir karštą, ir šaltą, ir jų noras išsaugoti savo kalbą bei kultūrą savoje žemėje yra tikrai gerbtinas. Todėl sunku patikėti geranoriškumu, kai kas atvykęs į jų bendruomenę ima keisti nusistovėjusius papročius ir riboti lietuvių kalbos vartojimo apimtį. Tautiškai mišrioje vietovės tarpusavio taikus sugyvenimas įmanomas tik gerbiant vieniems kitus. Ir geriau šio principo nepažeidinėti, nes draugiškas kaimynų sugyvenimas yra viena ypatingai svarbių ir ne visados lengvai pasiekiamų vertybių.

„Vienybės“ poezijos šventė Suvalkuose

ONUTĖ VIRBYLIENĖ

Gegužės 18 dieną pagal ilgąmetę tradiciją Suvalkuose vyko „Vienybės“ poezijos šventė su daina. Kaip ir kasmet, ji prasidėjo šv. Mišiomis lietuvių kalba Suvalkų Švč. Jėzaus Širdies bažnyčioje – Dievo Gailestingumo šventovėje. Pamaldas aukojo Punsko parapijos klebonas kun. Andžejus Opanovskis (Andrzej Opanowski), jam patarnavo Robertas Baliūnas. Šv. Mišių metu giedojo Suvalkų bažnytinis choras, kuriam akordeonu akompanavo Vytautas Batvinskas. Skaitinius perskaitė Kostas Leončikas, o maldavimus – Genovaitė Pečiulytė. Psalmes giedojo Aurelija Pečiulytė. Pasimeldę visi norintys susibūrė prie altoriaus nusifotografuoti.

„Vienybės“ poezijos šventės su daina meninė programa pirmus metus vyko kitoje vietoje – „Villa Eden“ viešbučio-restorano pokylių salėje.

Suvalkų lietuviai jau daugelį metų tęsia gražią tradiciją, stropiai puoselėdami lietuvių kalbos ir dainos grožį. Kasmet į „Vienybės“ poezijos šventę su daina atvyksta geri bičiuliai iš Alytaus apskrities literatų klubo „Tėkmė“, Marijampolės literatų klubo „Sietynas“ ir Kalvarijos literatų klubo „Rasa“. Malonu visada matyti ir vietinius veikėjus, lietuvių organizacijų atstovus. Šį sekmadienį susirinko nemažas būrys Suvalkų lietuvių vaikų darželio ir pagrindinės mokyklos bendruomenės atstovų. LLB atstovavo Alius Kliučinskas.

Onutė Virbylienės nuotr.

Atvyko taip pat „Suvalkiečio“ redaktorė Birutė Burdinaitė-Olšov.

Nors gegužės mėnuo yra labai turtingas įvairių kultūrinių renginių mūsų krašte ir Lietuvoje, netrūko dalyvių ir šventėje Suvalkuose. Džiugu, kad mūsų bendruomenė, nors ir nelabai didelė, suspėja visur dalyvauti, pasiskirsto, kas į kokį renginį vyks, kad būtų bent atstovai. Ačiū visiems, atvykusiems pas mus.

Renginio vartus atvėrė Suvalkų „Sūduvos“ šokėjos (vad. Alicija Kraužlytė), o po to sveikinimo žodį tarė Lenkijos lietuvių draugijos Suvalkų skyriaus pirmininkė Onutė Virbylienė.

Poezijos lobių skrynią atidarė vietiniai eiliuoto žodžio mėgėjai. Pranas Sovulis parašė šiam renginiui skirtą eilėraštį „M. K. Čiurlionis“, kurį pristatė žiūrovams su Aurelija Pečiulyte. Teresė Jonuškienė eiles (nors ir ne pačios sukurtas) skyrė taip pat garsiam kompozitoriui, tapytojui M. K. Čiurlioniui. Genovaitė Pečiulytė perskaitė savo eilėraštį „Lašai“.

Suvalkiečiai su pasididžiavimu pristatė naują Kazimiero Baranausko poezijos knygą „Vilties raktas“. Autorius trumpai pasisakė apie jos leidybą bei paskaitė kelis eilėraščius. Knygos sutiktuvėse talkino Kostas Leončikas, jis taip pat paskaitė pasirinktos Kazimiero kūrybos. Tai jau ketvirta autoriaus kūrybos knyga. Reikia pridurti, kad nemažai knygų

jis pats yra redagavęs arba talkinęs redaguojant. Autorius pridūrė, jog išėjęs į pensiją labiau atsidavė rašymo aistrai. O pastaraisiais metais laisvo laiko kūrybai dar padaugėjo, mat „Suvalkiečio“ redagavimą perdavė jaunesniajai kartai... Šią knygą dedikavo savo mylimai žmonai Eleonai. Manome, kad tai dar ne paskutinė autoriaus knyga. Lauksime kitų...

Vėliau savo kūrybos pristatymą pradėjo Alytaus apskrities literatų klubas „Tėkmė“. Irena Busilienė ir Aušrelė Janonienė perskaitė po du savo eilėraščius. Jau antrą kartą pas mus lankėsi pirmininkės Reginos Rasimienės pavaduotojas Gintaras Šiurkus. Jis su Eduardu Guntulioniu suvaidino miniatiūrą „Tėvas ir sūnus“ ir pažadėjo atvežti į mūsų kraštą tikrą mėgėjų spektaklį, kuriame vaidina 6 aktoriai. Taigi lauksime...

Kalvarijos literatų klubo „Rasa“ pirmininkė Vilija Vilkelienė atvyko šį kartą su poetu, dailininku, keramiku Virgilijumi Bepalovu bei fotografe Gintare Rehacek ir jos vyru. Turėjome progą ne tik pasiklausti Vilijos ir Virgio sukurtų eilių, bet ir pasigrožėti menininko keramikos darbais, kuriuos atvežė dovanų.

„Sietyno“ klubui atstovavo pirmininkas Ričardas Jurgelevičius bei narės Gema Galinienė, Janina Martynaitienė ir Rita Volteraitienė.

Įdėmiai klausėmės visų literatų

neseniai sukurtų įvairios tematikos eilių. Nemažai jų buvo skirtų M. K. Čiurlioniui, taip pat motinai, tėvui... Atvykusieji bičiuliai ne tik pasidžiaugė naujai išleistomis savo knygomis, bet ir padovanojo jas Suvalkų lietuviams. Malonu su tokiais žmonėmis bendrauti.

Tarp poezijos posmų gražiai įsikomponavo „Ančios“ kapelos (vad. Vytautas Batvinskas) skambūs kūriniai. Vadovui armonika pritarė Jonas Nevulis, būgną mušė Alicija Zdanavičienė. Algimantas Kalinauskas, buvęs „Vilnelės“ dainininkas ir šokėjas, neiškentęs šokdino „Sūduvos“ šokėjas bei kitas moteris. O tie, kurie nešoko – bent karštai paplojo...

„Ančios“ ansamblis (vad. Vytautas Batvinskas) programos metu pasirodė du kartus. Atliko keletą dainų, tarp kitko, „Laimei nelaimei“, „Vai žydėkit, linai“, „Tylūs armonikos tonai“, „Tolimi žiburiai“. Pabaigoje visi vieningai su „Ančia“ užtraukė skambią dainą „Paimkim Lietuvą ant rankų“.

LLD Suvalkų skyriaus pirmininkė padėkojo rėmėjams už suteiktą finansinę paramą, o svečiams ir žiūrovams už dalyvavimą renginyje. Kartu nusifotografavę visi linksmiai bendravo ten pat prie vaišių stalo.

Bendraminčių, poezijos ir dainos mėgėjų draugystė tęsiasi. Iki kitų malonių susitikimų!

Projektas iš dalies buvo finansuojamas Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos lėšomis.

GLOBALI LIETUVA

LIETUVOS RESPUBLIKOS
UŽSienio REIKALŲ
MINISTERIJA

Suvalkų lietuvių gyvenime jaučiamas suaktyvėjimas

„AUŠROS“ INF.

Suvalkuose 2018 m. po ilgos pertraukos prikelta iš užmaršties lietuviškų vakarų rengimo tradicija. Per septynerius metus renginys išaugo ir pritraukia vis daugiau vietos lietuvių. Ne paslaptis, kad Suvalkuose veikiantys vaikų darželis ir mokykla suburia vis gausesnę bendruomenę. Tai dar vienas įrodymas, kad mokykla gali pakeisti visuomenės situaciją. Taigi šiomet gegužės 23 d. atvykus laiku į renginį salėje jau sunku buvo rasti laisvų vietų...

Koncertą pradėjo „Sūduvos“ šokėjos (vad. A. Kraužlytė), kurios užleido vietą mažiesiems suvalkiečiams. Scenoje matėme jauniausiųjų darželinukų grupę, vėliau vyresnius, o vaikų pasirodymą baigė moksleiviai. Po to keletą dainų padainavo Suvalkų lietuvių „Sūduvos“ dainininkai (vad. A. Vaznelis). Po jų į sceną išėjo LLD Suvalkų skyriaus ansamblis „Ančia“ (vad. V. Batvinskas). Suvalkiečiai į renginį buvo pasikvietę Seinų „Lietuvių namų“ vyrų vokalinį ansamblį (vad. J. Pileckas) ir pernai įsikūrusią vidugiriokų grupę „Garsai“ (vad. S. Sinkevičius-Nevulis).

Renginio metu pristatyta nauja K. Baranausko eilių knyga „Vilties raktas“ bei mokytojos A. Krakauskienės kuriojama Punsko Kovo 11-osios lietuvių licėjaus mokinių dailės darbų paroda, skirta M. K. Čiurlionio 150-osioms gimimo metinėms. Koncertą vedė J. Malinauskaitė-Vektorienė.

Projektas iš dalies finansuotas Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos lėšomis.

Irenos Gasparavičiūtės nuotr.

Irenos Gasparavičiūtės nuotr.

Irenos Gasparavičiūtės nuotr.

Lenkijos lietuvių draugijos surengti konkursai

LLD INF.

LIETUVOS GEOGRAFIJOS IR ISTORIJOS KONKURSAI

Kovo 21 d. Seinų „Lietuvių namuose“ vyko Lietuvos geografijos ir istorijos konkursas. Vertinimo komisijoje dirbo Vytautas Budzeika, Onutė Samulevičienė, Algirdas Vaitcauskas, Onutė Vaznelienė, Nastutė Sidarienė ir Irena Nevulienė. Šiame konkurse rungėsi 51 mokinys (komandose po 4 asmenis) iš Punsco Dariaus ir Girėno, Vidugirių ir Seinų lietuvių „Žiburio“ pagrindinių mokyklų. Tai buvo trijų etapų konkursas-viktorina. Pirmąją vietą laimėjo Lukas Ivoška, Matas Pečiulis, Rimas Vitkauskas, antrąją Nojus Uzdila, Jokūbas Latvys, Dovydas Šimčikas, Erikas Jankauskas, trečiąją Emilija Aleksaitė, Milda Aleksaitė, Sara Žilinskaitė, Jonas Jankauskas (visos komandos iš Punsco Dariaus ir Girėno

Lietuvių kalbos ir literatūros konkursas VII–VIII klasių moksleiviams

pagrindinės mokyklos), o ketvirtąją prizinę vietą – Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos komanda: Povilas Pakutka, Mykolas Jakubauskas, Adomas Pakutka, Ernestas Baranauskas.

LIETUVIŲ KALBOS IR LITERATŪROS KONKURSAI

Balandžio 3 d. Punsco Dariaus ir Girėno mokykloje vyko Lietuvių kalbos ir literatūros konkursas-viktorina VII–VIII klasių moksleiviams. Šių metų tematika – Justinas Marcinkevičius ir jo kūryba. Šiame konkurse rungėsi 36 mokiniai (komandose po 3 asmenis) iš Punsco Dariaus ir Girėno, Vidugirių ir Seinų lietuvių „Žiburio“ pagrindinių mokyklų. Vertinimo komisijoje dirbo Elena Degutienė, Lidija Nevulytė ir Monika Vaicekauskienė. Pirmąją ir trečiąją vietas laimėjo Punsco Dariaus ir Girėno pagrindinės mokyklos komandos: Uršulė Aleksaitė, Greta Nevulytė, Olivija Šimčikaitė bei Jonas Jankauskas, Kaja Valenskaitė, Sara Žilinskaitė, antrąją vietą

Lietuvos geografijos ir istorijos konkursas

Lietuvių kalbos ir literatūros konkursas IV–VI klasių moksleiviams

– Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos komanda: Evelina Aleksaitė, Lukas Aleksa, Karina Berneckaitė.

Gegužės 8 d. Lenkijos lietuvių draugija Vidugirių mokykloje surengė Lietuvių kalbos ir literatūros konkursą-viktoriną IV–VI klasių moksleiviams. Tematika – pasakos, sakmės ir smulkioji tautosaka. Dalyvavo 18 grupių (53 dalyviai). Vertinimo komisijoje dirbo Elena Degutienė, Lidija Nevulytė ir Monika Vaicekauskienė. Šiame konkurse pirmąją vietą pelnė Punsco Dariaus ir Girėno mokyklos komanda: Milda Kupčinskaitė, Viktorija Balytaitė, Kornelijus Bliūdžius, antrąją Inga Žukauskaitė, Natalija Lajytė, Liepa Vilkelytė, o trečiąją – Artūras Petruškevičius, Norbertas Baranauskas, Viktorija Petruškevičiūtė (abi komandos iš Seinų lietuvių „Žiburio“ pagrindinės mokyklos).

DAILIOJO ŽODŽIO KONKURSAS

Balandžio 28 d. Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykloje įvyko Lenkijos lietuvių draugijos surengtas Dailiojo žodžio konkursas. Kaip kasmet jame dalyvavo visų lietuvių darželių vaikai ir lietuviškų mokyklų moksleiviai: Punsco savivaldybės vaikų darželio, Punsco Dariaus ir Girėno pagrindinės mokyklos, Punsco

Kovo 11-osios bendrojo lavinimo licėjaus, Vidugirių pagrindinės mokyklos, Seinų lietuvių „Žiburio“ vaikų darželio ir pagrindinės mokyklos. Šiais metais susibūrė 120 dalyvių.

Darželinukų grupėje eiles deklamavo 41 vaikutis. Juos vertino Alicija Maksimavičienė, Vida Stankevičienė ir Onutė Grėbliūnienė. Visiems mažyliams už drąsą dalyvauti konkurse buvo įteikti diplomai, knygelės

ir tušinukai su pieštukais.

I pirmųjų ir antrųjų grupę sugrupavo 14 I klasės ir 18 II klasės mokinių. Juos vertino Inga Vilkelienė, Natalija Kalkauskienė ir Ivona Karneckienė. Iš pirmaklasių nominacijas laimėjo: Austėja Bliūdžiūtė ir Nadija Marcinkevičiūtė iš Punsco Dariaus ir Girėno pagrindinės mokyklos, Zuzana Sidarytė iš Seinų lietuvių „Žiburio“ pagrindinės mokyklos, Ina Jonuškaitė iš Vidugirių pagrindinės mokyklos ir Amelija Grigutytė iš Suvalkų lietuvių pagrindinės mokyklos. Pagyrimus gavo Klara Staskevičiūtė (Punsco Dariaus ir Girėno pagrindinė mokykla) ir Bartekas Kliučnykas (Seinų lietuvių „Žiburio“ pagrindinė mokykla). Iš antrųjų klasių mokinių laimėjo: Punsco Dariaus ir Girėno pagrindinės mokyklos mokinės Inesa Makauskaitė, Klara Šupšinskaitė ir Lina Ališauskaitė, Seinų lietuvių „Žiburio“ pagrindinės mokyklos moksleivė Gabija Stoskeliūnaitė bei Vidugirių pagrindinės mokyklos mokinys Ernestas Žukauskas. Pagyrimus gavo Mia Sienkevičiūtė, Nelė Valenskaitė, Petras Rėkus ir Jonas Nevulis (Punsco Dariaus ir Girėno pagrindinė mokykla) bei Gabrielė

Dailiojo žodžio konkursas (darželinukų grupė)

Kličinskaitė (Suvalkų lietuvių pagrindinė mokykla).

III ir IV klasių grupėje buvo 10 trečiųjų ir 11 ketvirtokų. Šiuos dalyvius vertino Birutė Vaičiulienė, Birutė Nevulytė ir Irena Jakubauskienė. Iš III kl. mokinių nominacijas pelnė: Gerdė Makaraitė, Inga Bagdonavičiūtė ir Silvija Aleksaitė iš Punsko Dariaus ir Girėno pagrindinės mokyklos, Marytė Wróblewska ir Olivija Vaicekuskaitė iš Seinų lietuvių „Žiburio“ pagrindinės mokyklos. Iš ketvirtokų laimėjo: Punsko Dariaus ir Girėno pagrindinės mokyklos mokiniai Ina Misiukonytė, Karolina Stankevičiūtė, Greta Radzevičiūtė, Nataša Janulevičiūtė ir Kornelijus Bliūdžius.

V–VI klasių grupėje susibūrė 10 dalyvių. Šią grupę vertino Monika Vaicekuskienė, Daiva Valinčienė ir Irena Nevulienė. Pirmąją vietą pelnė Povilas Pakutka (Seinų lietuvių „Žiburio“ pagrindinė mokykla), antrąją Liepa Vilkelytė (Seinų lietuvių „Žiburio“ pagrindinė mokykla) ir Gabrielius Severinas (Punsko Dariaus ir Girėno pagrindinė mokykla), trečiąją – Evelina Savickaitė (Seinų lietuvių „Žiburio“ pagrindinė mokykla).

VII–VIII klasių grupėje buvo 8

Dailiojo žodžio konkursas (licėjaus moksleivių grupė)

mokiniai. Vertinimo komisijoje dirbo Nastutė Sidarienė, Rūta Burdinaitė ir Marytė Vaičiulienė. Pirmoji vieta skirta Haniai Brzezińskiej (Seinų lietuvių „Žiburio“ pagrindinė mokykla) ir Rimui Vitkauskui (Punsko Dariaus ir Girėno pagrindinė mokykla), antroji Romui Žukauskui (Vidugirių pagrindinė mokykla), trečioji – Mantui Sakalauskui (Seinų lietuvių „Žiburio“ pagrindinė mokykla). Pagyrimą gavo Julija Krakauskaitė (Seinų lietuvių „Žiburio“ pagrindinė mokykla).

Licėjaus moksleivių grupėje buvo 8 dalyviai iš Punsko Kovo 11-osios licėjaus. Juos vertino Irena Gasperavičiūtė, Dalia Makauskienė ir Lidija Nevulytė. Šioje kategorijoje pirmoji vieta atiteko Mangirdui Vektorui, antroji Jonui Kalinauskui, trečioji Gabijai Petruškevičiūtei. Pagyrimus gavo Rasa Maksimavičiūtė, Faustina Radzevičiūtė ir Vaiva Vaicekuskaitė.

Visų konkursų prizinių vietų laimėtojams buvo įteikti diplomai ir visi (pradedant V kl.) pakviesti į ekskursiją į Lietuvą – Panemunės pilių keliu. Dailiojo žodžio konkurso I–IV klasių nominacijų laureatams buvo įteiktos dovanos. Likusieji visų konkursų dalyviai gavo padėkos raštus ir kuklias dovanėles už dalyvavimą.

Lenkijos lietuvių draugija nuoširdžiai dėkoja Dailiojo žodžio, Lietuvių kalbos ir literatūros, Lietuvos istorijos ir geografijos konkursų dalyviams už didelį susidomėjimą. Mokytojams tariame ačiū už mokinių paskatiniimą dalyvauti ir darbą juos ruošiant. Komisijų nariams dėkojame už konkursų dalyvių vertinimą. Labai ačiū konkursų ir išvykos į Lietuvą rėmėjai – Lenkijos Respublikos vidaus reikalų ir administracijos ministerijai.

Dailiojo žodžio konkursas (II klasių grupė)

Ministerstwo Spraw
Wewnętrznych i Administracji

Kelionė, kuri įkvepia: dovana konkursų laureatams – nepamirštama diena Lietuvoje

LLD INF.

Gegužės 27-ąją įvyko ypatinga kelionė, kurią organizavo Lenkijos lietuvių draugija. Tai buvo ekskursija, skirta Lietuvių kalbos, Lietuvos istorijos ir geografijos bei Dailiojo žodžio konkursų laureatams. Diena, kupina išpūdžių, įkvėpimo ir naujų patirčių, tapo gražiu apdovanojimu už moksleivių pastangas ir žinias.

Ekskursijoje dalyvavo net 44 mokiniai iš Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos, Vidugirių pagrindinės mokyklos, Punsko Dariaus ir Girėno pagrindinės mokyklos bei Punsko Kovo 11-osios bendrojo lavinimo licėjaus. Tai buvo ne tik kelionė po Lietuvos kraštą, bet ir galimybė susipažinti su bendraamžiais, susibūliuoti, pasidžiaugti gamta ir pažinti Lietuvą iš arčiau.

PIRMASIS SUSTOJIMAS – RAUDONDVARIO DVARAS: KŪRYBOS IR ISTORIJOS OAZĖ

Kelionę pradėjome nuo Raudondvario dvaro, kuris pasitiko mus ne tik savo žaliuojančiais parkais ir elegantišku rūmų siluetu, bet ir dviem labai įdomiomis edukacijomis.

Pirmoje – „Gintaro kelias“ – sužinojome, kodėl gintaras vadinamas Baltijos auksu, kaip jis susidarė, koks jo kelias nuo jūros dugno iki žmogaus rankų. Edukacijos pabaigoje kiekvienas turėjo progą pasigaminti gintarinę apyrankę – ne tik

kaip atminimą, bet ir kaip simbolinę sėkmės apyrankę, kuri dar ilgai šildys prisiminimais.

Antroji edukacija – „Senovinio laiško rašymas“ – nukėlė mus į laikus be elektroninių laiškų. Naudodami plunksną, rašalą ir vaško antspaudą, kūrėme laiškus, kuriuos būtų galėję siųsti dvarų ponai ar poetai. Ši veikla tapo tikru išbandymu – tiek rankos

tvirtumui, tiek kūrybai. Juoko ir susikaupimo netrūko nė akimirką!

KELIONĖ PANEMUNĖS KELIU: ŽALUMA, LEGENDOS IR ŽVILGSNIS Į NEMUNO ISTORIJĄ

Toliau mūsų laukė vaizdingas maršrutas Panemunės keliu – nuo Raudondvario iki Raudonės pilies. Važiuodami grožėjomės Nemuną supančia gamta, o gidės pasakojimas apie krašto istoriją, legendas ir aplinkines gyvenvietes – Vilkiją, Seredžių, Veliuoną – pavertė šią atkarpą tikra istorijos pamoka.

RAUDONĖS PILIS – KUR LEGENDA SUSITINKA SU TIKROVE

Kai atvykome prie Raudonės pilies, sustojome trumpam, bet jausmas, kurį ji paliko, – ilgalaikis. Pilis,

Iš LLD archyvo

stūksanti ant aukšto Nemuno šlaito, atrodė tarsi iš pasakos – raudonų plytų rūmas, išdidžiai žvelgiantis į amžių istoriją.

Raudonės pilis pradėta statyti XVI a. kaip renesanso stiliaus tvirtovė. Vėliau ji perstatyta į rezidencinę pilį su bokštais ir romantišku parku. Laikui bėgant priklausė įvairioms bajorų giminėms – nuo Olendskių iki Zubovų, ir kiekvienas laikotarpis paliko savų žymių. Pilis mena tiek didingas šventes, tiek karų audras, o legendos apie paslaptingus požemius ir meilės istorijas išlikusios iki šių dienų.

Apėjome pilį, pasigrožėjome jos aukštu bokštu, nuo kurio, kaip sakė gidė, galima matyti ne tik Raudonės apylinkes, bet ir tolimus Nemuno vingius.

SALDUS KELIONĖS FINALAS – „MIŠKO GRYČIA“

Paskutinė ekskursijos stotelė – jaukus ir kvapnus sustojimas „Miško gryčioje“, kur laukė sausainių kepimo edukacija. Visi kartu maišėme tešlą, formavome sausainius, kepėme juos senovinėje krosnyje, o visą

aplinką užliejo šiltas vanilės ir močiutės virtuvės kvapas.

Kol sausainiai kepė, laiką leidome aktyviai ir smagiai: žaidėme stalo žaidimus, krepšinį, gaminome vaško žvakes, ilsėjomės pavėsinėje, dalijomės išpūdžiais. Galiausiai visi susėdome prie bendro stalo, kur ne tik skanavome dar šiltus sausainius, bet ir, rodos, dar labiau susidraugavome.

DAUGIAU NEI EKSKURSIJA – TAI DOVANA ŠIRDŽIAI

Ši išvyka buvo daugiau nei tiesiog kelionė. Tai buvo paskatinimas ir padėka tiems, kurie puoselėja lietuvišką žodį, domisi Lietuvos istorija, geografija, kultūra. Tokios patirtys augina – ne tik žinių bagažą, bet ir meilę savo šaknims. Todėl nuoširdžiai kviečiame visus mokinius – dalyvaukite konkursuose, drąsiai išbandykite save!

Labai ačiū mokytojams, ruošiantiems moksleivius konkursams. Dėkojame Lenkijos vidaus reikalų ir administracijos ministerijai, kuri rėmė Lenkijos lietuvių draugijos organizuojamus konkursus bei laurų ir garbės ženklų išvyką.

**Ministerstwo Spraw
Wewnętrznych i Administracji**

Iš LLD archyvo

Gražus šeimų pabendravimas mokykloje

SEINŲ LIETUVIŲ „ŽIBURIO“ MOKYKLOS INF.

Gražiausiais pavasario mėnesiais švenčiamos artimiausiu mums žmonių dienos. Lietuvoje pirmąjį gegužės sekmadienį, kai pražysta ievos, visi skuba sveikinti motinas, pirmasis birželio sekmadienis – tai Tėčio diena, kuri šiais metais sutapo su birželio 1-ąją švenčiama Vaikų gynimo diena. Lenkijoje Mamos diena – gegužės 26-oji, o tėčius visi sveikins birželio 23 d. Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykla sujungė visas šias šventes ir gegužės 18-ąją (sekmadienį, kad visi galėtų dalyvauti) surengė Šeimos šventę.

Mokiniai parodė tėvams meno programą – nuo pačių mažiausiųjų grojo, šoko, dainavo, o tėveliai vaikams suruošė vaišių stalą: kepė dešreles, pjaustė arbūzus, paruošė šokolado fontanus.

Mokykloje galima buvo pasirinkti įvairių veiklų. Vieni ėjo į veidų dažymo kampelį, kur aštuntokės papuošdavo veidus, galima buvo fotografuotis su specialiai tam paruoštais papuošimais arba svetainėje nupiešti atviruką. Bet visiems labiausiai patiko sporto žaidimai. Ypač daug džiaugs-

Irenos Casperavičiūtės nuotr.

mo suteikė krepšinio varžybos tarp kartų. Tėvai stengėsi kiek galėdami įveikti savo atžalas, tačiau jaunimas pasirodė esantis vikresnis. ☺

Toks visos šeimos bendravimas – tai puikus būdas sukurti ryšį tarp mokyklos bendruomenės narių, skatinti šeimos vertybes ir suteikti vaikams bei tėvams galimybę bendrauti netradicinėje aplinkoje.

Šeimos šventė mokykloje yra daugiau nei tik renginys, kuriame dalyvauja tėvai ir vaikai. Tai proga

paminėti šeimos svarbą ir parodyti, kad mokykla – ne vien vieta, kur mokomasi, bet ir bendruomenė, kurioje šeimos nariai gali dalintis savo patirtimi, kūryba ir tradicijomis.

Irenos Casperavičiūtės nuotr.

Irenos Casperavičiūtės nuotr.

Lenkijos švietimo viceministrė Joanna Mucha lankėsi Seinuose

„AUŠROS“ INF.

Prieš važiuodama į Vilnių Seinuose apsilankė Lenkijos nacionalinės edukacijos ministerijos valstybės sekretorė dr. Joana Mucha (Joanna Mucha), ją lydėjo Palenkės vaivadijos švietimo kuratorė Agnieszka Krokos-Jančio (Agnieszka Krokos-Janczyło) ir jos pavaduotoja Beata Liaskovska (Beata Laskowska). Viešnios lankėsi Seinų lenkiškose mokyklose, kur lietuvių kalbos mokoma kaip dalyko. Vizito pabaigoje atvyko į Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklą. Čia jas pasitiko mokyklos vadovybė ir mokiniai, grojantys ragais. Šie instrumentai viešnioms padarė didelį įspūdį. J. Mucha sakė, kad jos dar niekur taip nėra pasitikę.

Po meno programos, t. y. muzikinio spektaklio pagal lietuvių liaudies

dainą „Oželis“, kalbėjusi švietimo viceministrė pabrėžė, kad labai svarbu išsaugoti tautinį tapatumą ir ypač kalbą, kur begyventume.

Svečius pietumis vaišino Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos direktorius Algirdas Vaicekuskas. Juose dalyvavo ir Lenkijos lietuvių bendruomenės valdybos pirmininkė Irena Gasperavičiūtė, Vysk. Antano Baranausko fondo tarybos pirmininkė Jolanta Jonušonytė bei valdybos pirmininkė Danutė Valukonytė. Čia buvo galimybė pakalbėti apie Lenkijos lietuvių švietimo klausimus ir įteikti viceministrei LLB raštą, kuriame prašoma spręsti konkrečias problemas: šiuo metu neįmanoma mokinių valstybiniame registre priregistruoti tautinės mažumos klasėje vaiką su vidutine intelekto negalia,

taip pat nuo šių mokslo metų neįmanoma išrašyti pagrindinės mokyklos baigimo pažymėjimų dviem kalbomis, vis dar lietuviai mokiniai susiduria su vadovėlių trūkumu. Ir dar viena esminė neišspręsta problema – nevalstybinių lietuvių mokyklų (Seinų „Žibury“ ir Suvalkų lietuvių mokykla) finansavimas. (Viso rašto vertimą publikuosime kitame „Aušros“ numeryje.) Susitikimas buvo gera proga atkreipti dėmesį į lietuvių švietimo Lenkijoje esamus iššūkius ir poreikius.

„Šis vizitas parodė, kad įvairovė yra vertybė, o geras ugdymas esąs tas, kuris mato mokinį – su jo kalba, istorija ir kilmės vieta“, – po vizito galima buvo perskaityti Palenkės vaivadijos švietimo kuratorijos „Facebook“ paskyroje.

Irenos Gasperavičiūtės nuotr.

Ar suvalgote bent 400 gramų vaisių ir daržovių kasdien?

AGNĖ KARČIAUSKAITĖ-JANKAUSKIENĖ

Pabandykite pasverti vaisius ar daržoves ir pamatysite, kad dauguma nesuvalgote per dieną to minimalaus rekomenduojamo vaisių ir daržovių kiekio. Jeigu suvalgote – esate tikri šaunuoliai ir mūsų kalbinta daktarė Jolanta nudžiugtų tai išgirdusi. Tačiau apie viską iš eilės.

Vieną popietę susitikome su daktare Jolanta Bliūdžiuvienė pakalbėti apie širdies ir kraujagyslių ligas, nes ji yra ne tik Punsko ambulatorijos šeimos gydytoja, tačiau ir Lenkijos–Amerikos kardiologijos centro daktarė, kurios specializacija – kardiologija. Pokalbis išėjo netrumpas, tačiau įdomus. O prasidėjo mūsų pašnekesys klausimu, kodėl sergamumo šiomis ligomis statistika tiek Lietuvoje, tiek Lenkijoje tokia negailiatinga. Apskritai visame pasaulyje

per metus širdies ir kraujagyslių ligos nusineša apie 17 milijonų gyvybių, ir tai sudaro apie trečdali visų pasaulio mirčių (mirtys dėl ligų). Lietuvoje nuo šių ligų miršta 56 %, Lenkijoje 40 % gyventojų. Daktarė pažymi, kad tai ligos, kurios nusineša darbingiausio amžiaus žmonių gyvybes (pagal statistiką), ir priduria: „Prieš kokius 3 metus 40-ies metų pacientas su infarktu buvo retenybė, o dabar 40 metų žmogus su infarktu yra norma. Ir tokio amžiaus žmonių infarktai yra daug sunkesni. Vyresnieji įpratę prie prastesnės kraujotakos, o jauni – prie geros, širdis stipriai muša, ir štai vieną kartą ima ir sustoja, tai gyvenimo kokybė labai nukenčia. Kalbant apie padidėjusį cholesterolį, per pastaruosius 10 metų stebimas sergamumo šia liga padidėjimas net 4 kartus tarp 18–44 metų amžiaus žmonių...“

APIE ŠIRDIES IR KRAUJAGYSLIŲ LIGAS, KURIOS MUS DAŽNIAUSIAI KAMUOJA

Tikriausiai nieko nenustebins tai, kad pati populiariausia liga yra arterinė hipertenzija, vadinamasis padidėjęs kraujospūdis. Kitos ligos tai prieširdžių

virpėjimas, širdies išeminė koronarinė liga, insultas ir visų šitų ligų pasekmė yra širdies nepakankamumas. Dislipidemija, visų paprastai vadinama cholesteroliu, yra visų šitų ligų komponentas.

Apskritai daktarė Jolanta pastebi, kad žmonės vis dar vangiai naudojami profilaktinėmis programomis. Kita vertus, jos ne visur vykdomos ir, pavyzdžiui, Lenkijoje jų dalyviams yra taikomi specifiniai reikalavimai (realiai žmogus turi būti visai sveikas). Tačiau daktarė sako, kad žmogus pats gali ateiti ir paprašyti tyrimų: „Verta kartą per metus, net jeigu niekuo nesiskundžiate, ateiti ir pasidaryti pagrindinius tyrimus: patikrinti spaudimą, gliukozę, lipidus (cholesterolio rodiklius – aut.). Žmogus ir pats turi būti aktyvus.“ Daktarė pasakoja, kad tokie profilaktiniai pasitikrinimai tikrai duoda naudos. Ji atkreipia dėmesį į tai, kad jeigu rodikliai nėra geri, gydytojai nepuola iš karto duoti vaistų. Pradžioje bandoma reguliuoti maistą, kartais sumažinti svorį, nes nuo to gali sumažėti ir spaudimas, ir cukrus, ir cholesterolis. Jeigu tokios priemonės nepadedą, tada jau imamasi kitokių. „Aišku, gali būti, kad dieta nereguliuos parametrų tiek, kiek reikia. Turime suprasti, kad žmogaus organizmas vis tiek senėja, kraujagyslės kietėja ir sąlygoja aukštą spaudimą, tačiau vis tiek verta metams, dvejiems ar 10 metų nustumti ligos pasireiškimą“, – sako daktarė J. Bliūdžiuvienė.

Gydytoja Jolanta Bliūdžiuvienė

Is Jolantos Bliūdžiuvienės asmeninio albumo

APIE TAI, KAS ATSTITINKA NEGYDANT ŠIRDIES IR KRAUJAGYSLIŲ LĖTINIŲ LIGŲ IR KAIP „NUSTUMTI JŲ PASIREIŠKIMĄ“

„Profilaktika“, – sako daktarė Jolanta, tačiau prieš kalbėdama apie profilaktikos priemones paaiškina, kas būna, jeigu negydoma dislipidemijos ar aukšto spaudimo. „Jeigu tyrimų parametrai yra jau padidėję ir mitybos pakeitimas nepadeda, tada reikia vartoti vaistus. Tačiau tai nereiškia, kad vėl galima valgyti, ką nori, druskos vėl vartoji, kiek noriu, nes geriau vaistus. Apskritai sunku įkalbėti žmogų laikytis dietos ar gerti vaistus, jeigu cholesterolis padidėjęs. Nes tuomet asmuo dar nieko nejaučia, nors žalą organizmui jis jau daro“, – teigia daktarė ir paaiškina, kodėl dislipidemija (didelis cholesterolis) turi būti reguliuojama. Jeigu kalbėsime paprastais žodžiais, tai per didelę cholesterolio koncentraciją yra lėtinė liga. O kas ta lėtinė liga? Tai liga, kuri progresuoja nuolatos. Jeigu ji jau yra, tai nepraeina, nedingsta, net jeigu ir geriame vaistus. Ir, kaip sako daktarė J. Bliūdžiuvienė, „pažeista kraujagyslė jau yra pažeista kraujagyslė. Kaip vystosi širdies išeminės ligos? Jeigu nuolat yra per daug cholesterolio, kraujagyslėse susidaro plokštelės. Pradžioje jos mažos, tačiau jeigu cholesterolio kiekio

nekontroliuojame, nesigydomė, jos didėja. Ir tada atsitinka toks dalykas: ta plokštelė atsiskiria ir... įvyksta infarktas. Infarktas įvyksta tada, kai ta plokštelė plyšta ir susidaro krešulys, kuris dalinai arba visiškai užkemša kraujagyslę. Reikia suprasti, kad ta plokštelė neatsirado staiga. Ji jau buvo daug daug metų gyslose. Toks paprastas mechanizmas, tačiau, deja, mirtinas. Kai darome tyrimus ir matome, kad kraujagyslės yra švarios, žinome, kad per ateinančius ~10 metų žmogus plokštelių tikriausiai neturės. Tačiau jeigu jos jau yra, tai niekur nedings. Jos bus. O nuolat geriami vaistai (statinai – aut.) jas sustiprina, stabilizuoja, kad jos būtų stipresnės, neatitrūktų, neplyštų ir sumažėtų infarkto rizika“.

Negydomas prieširdžių virpėjimas sukelia insultą, o negydomas aukštas spaudimas turi įvairias neigiamas pasekmes: jis kenkia inkstams, širdžiai, kraujagyslėms, smegenims. Dėl negydomo aukšto spaudimo vystosi širdies nepakankamumas, liga, kuri labai stipriai apriboja žmogaus gyvenimą, nes sukelia neįgalumą. „Žmonės pageria vaistus nuo aukšto spaudimo, jis susinormalizuoja, ir po to nebeigeria. Ir tai yra problema. Norėčiau, jog jie suprastų, kad aukštas spaudimas irgi yra lėtinė liga, kuri nepraeina. Ji gydoma visą gyvenimą.

Jeigu žmogus laikosi profilaktikos priemonių ir geria vaistus (kai jie jau paskirti), tai gali būti, kad vaistų kiekį kažkada bus galima sumažinti, tačiau lėtinė liga niekur nedings. Net tada, kai spaudimas jau yra normalus, vaistus gerti reikia“, – pabrėžia daktarė Jolanta.

Dar vienas dalykas, kuris skatina širdies ir kraujagyslių ligų vystymąsi, yra stresas. Pašnekovė paaiškina, kas įvyksta susinervinus: „Kai susinervini, išsiskiria hormonai ir jie daro įtaką kraujagyslėms. Jos darosi mažiau atsparios, prasideda mikroskopiniai pakitimai. Prie to dar prisideda kiti veiksniai (pavyzdžiui, padidėjęs cholesterolis – aut.) ir tada susidaro tos aterosklerotinės plokštelės gyslose.“

KĄ MES DAROME NE TAIP, KAD DAUG SERGAME ŠIOMIS LIGOMIS?

„Mes nepakankamai skiriame dėmesio šių ligų profilaktikai“, – tvirtai sako daktarė J. Bliūdžiuvienė ir priduria: „Daugelį rizikos veiksnių galime modifikuoti ar pašalinti, nes jie susiję su neteisinga gyvensena. Rūkymas, saldus, sūrus, kaloringas maistas, nuolatinė nervinė įtampa ir padidėjęs cholesterolis, cukrinis diabetas, krešėjimo faktorius, per aukštas spaudimas. Dar pridėkime užterštumą kietosiomis dalelėmis, didelį karštį vasaros metu, išaugusį aplinkos triukšmą, trumpesnę nei 6 valandų miegą ir per vėlyvąėjimą miegoti (tai irgi daro įtaką širdies ir kraujagyslių ligų atsiradimui!). Visa tai susideda ir, mums net nejaučiant, ardo sveiką širdies balansą. Todėl profilaktikos priemonės būtinos ir jas reikėtų taikyti nuo tada, kai kūdikis dar yra iščiose. Buvo ištirta, kad jeigu mamos turėjo padidėjusį cholesterolį, tai ir jų vaikai turėjo. Paskui darželiuose judesio gal ir netrūksta, tačiau maistas turėtų būti apgalvotas, sveikesnis. Daugiau vaisių, daržovių, mažiau saldžių dalykų. Reikia

suprasti, kad profilaktika – viso gyvenimo būdo dalykas, o ne „vaistas“ susirgus. Nes nuo to, kaip mes maitinamės nuo kūdikystės, kiek mes judame, ir priklauso ligos.“

Kalbėdama apie vaikus, daktarė sako, kad, be paveldėtų širdies ir kraujagyslių ligų, yra didelė nutukimo problema. Dėl to gali atsirasti ir padidėjęs kraujospūdis. Tam turi įtakos mažas vaisių ir daržovių, žuvies vartojimas, greitas maistas. Juk per dieną vaisių ir daržovių turėtume suvalgyti bent apie 400 gramų. Tai yra daug, o kas iš mūsų tiek suvalgo? Kitas dalykas, kas svarbu ir vaikams, tai fizinis aktyvumas, kuris vis dėlto yra mažokas. Kol vaikai vaikšto į mokyklą, tol dar yra priversti kažkiek sportuoti, tačiau kompiuteriai, telefonai atima iš jų daug laiko. Daktarė Jolanta pamini, kad šokiai yra tinkama judėjimo forma ir vaikams, ir suaugusiems, tik jeigu šokių repeticija yra kartą per savaitę ir trunka 45 minutes, tai akivaizdžiai per mažai net vienos dienos normai. Judėjimo kasdien turėtų būti daug daugiau.

Mūsų sveikesnis gyvenimo būdas arba, kitaip tariant, profilaktika turėtų susidaryti iš kelių dalių: sveikėnė mityba, fizinis aktyvumas, streso mažinimas ir atsipalaidavimas. Turėtų būti bent 150 minučių intensyvaus fizinio krūvio per savaitę arba 300 minučių lengvo, vidutinio krūvio, pavyzdžiui – pasivaikščiojimo.

Tačiau daktarė atkreipia dėmesį, kad tai pasivaikščiojimas ar kita fizinė veikla, kuri skirta atsipalaidavimui ir yra maloni. „Pas mus daug ūkininkų, kurie nemažai vaikšto dirbdami, tačiau tai ne tas judėjimas, kurį turiu omenyje. Ūkininkai tikrai neserga mažiau širdies ir kraujagyslių ligomis. Jie serga taip pat, kaip ir visi kiti. Kalba eina apie tą fizinį aktyvumą, kurio metu mes atsipalaiduojame. Atpalaiduojanti sportinė veikla ir vaikščiojimas. Taip gaunamos teigiamos emocijos ir mažinamas stresas. Mes apskritai per mažai judame. Nors dabar madinga sportuoti, tačiau vis tiek dar per mažai. Tai neturi būti kažkas ypatingo. Tiesiog aktyvumas, bent po truputį. Ir pradėjus galima pagal galimybes didinti...“ – paaiškina daktarė.

Kalbant apie mitybą, reikėtų vengti riebaus, saldaus, sūraus, kaloringo maisto. Mėsa neturi būti kasdienos racione. Žuvis turėtų būti valgoma bent kartą per savaitę. Daugiau reikėtų valgyti vaisių (200–400 g per dieną) ir daržovių (200–400 g per dieną). Daugiau laiko reikėtų skirti maisto gamybai namuose. Gal ir skanus maistas „McDonald“ restorane, bet jis nėra sveikas. Geresnė vadinamoji Viduržemio jūros dieta. „Dažnai tiesiog negalvoji žmogus, kad galima ką nors daryti kitaip. Pavyzdžiui, Italijoje, iš kur kilusi Viduržemio jūros dieta, vakarienis

vėlyvos, tačiau esmė yra maistas, tai, ką jie valgo, o ne kada valgo. Ir jie daugiau dėmesio skiria tam maistui, jo gamybai, susėdimui prie stalo ir maloniam bendravimui. Jie daugiau dėmesio skiria sau patiems“, – priduria daktarė J. Bliūdžiuvienė.

O mūsų pokalbį ji baigia palinkėjimu visiems sakydama: „Niekada nereikia laukti, geriau anksčiau pasitikrinti. Ir niekada nėra vėlu pradėti ką nors keisti, niekada ne per vėlu mesti rūkyti. Žinokite, kad kiekvienai nerūkymo metai jums duoda papildomas gyvenimo dienas. Judėkime, sveikai maitinkimės, nerūkykime, ir kiekvienam tai išeis į naudą!“

MITAI, SUSIJĘ SU ŠIRDIES IR KRAUJAGYSLIŲ LIGOMIS

1. *Sergu širdies ir kraujagyslių liga, todėl man reikia apriboti fizinį krūvį.* Tikrai ne. Fizinis krūvis yra svarbus visiems (pagal fizines galimybes).

2. *Vyresniems žmonėms labiau naudingas aukštesnis kraujospūdis.* Tai labai individualu, tačiau 180 tikrai nėra geras kraujospūdis, ir nesvarbu, koks yra žmogaus amžius.

3. *Jeigu vartosite vaistus nuo diabeto, tai jis nesukels širdies ligų.* Diabetas yra lėtinė liga. Kaip minėjome anksčiau, lėtinės ligos neišnyksta, jos progresuoja. Todėl profilaktiniai veiksmai, kaip antai mitybos reguliavimas ir reguliarius fizinis krūvis, yra svarbūs.

4. *Jeigu daug metų rūkėte, net ir metę rūkyti nesumažinsite širdies ligų rizikos.* Mitas. Niekada nėra vėlu mesti rūkyti. Kuo anksčiau mesite rūkyti, tuo efektas bus geresnis.

5. *Širdies ligos dažniausiai yra vyriškosios lyties problema.* Netiesa.

6. *Mikroinfarktas – nieko baisaus.* Nėra tokio dalyko kaip mikroinfarktas. Infarktas yra infarktas.

7. *Pagersiu vaistus, kuriuos geria kaimynė.* Vienas vaistas vienam tinka, kitam visai netinka, todėl reikia pasitikėti gydytoju.

Apie mokytojo profesijos prestižą kol kas tik kalbama: „Iššūkiai laukia dideli – turime padaryti pokytį savo mąstyme“

2018-aisiais Švietimo ir mokslo ministerija diskusijoje „Mokytojas – prestižinė profesija iki 2025 metų“ pristatė „kokybiškai naują“ mokytojo profesijos modelį. Kas tuomet buvo planuojama daryti, kad mokytojas taptų savo srities žinovu, profesionalu, aprūpintu šiuolaikiškais mokymo priemonėmis, gaunančiu tinkamą atlygį už darbą? Ką pavyko nuveikti per septynerius metus? Kokie iš anuomet siūlytų ir planuotų darbų įgyvendinti, pasiteisino, o kokie – ne?

Apie mokytojo profesiją kalbėta Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos bei Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Strateginio prognozavimo skyriaus surengtoje diskusijoje.

Švietimo, mokslo ir sporto ministrė Raminta Popovienė teigė: mokytojų trūkumas neatsirado šiandien – į esamą situaciją eita daugiau nei aštuonerius metus. Todėl nėra ir vienos piliulės, kuria būtų galima išgydyti. „Visur sakau, kad pirmiausia esu mokytoja – visada pabrėžiu, kad esu muzikos mokytoja. Juk vienodai svarbu: muzikos, lietuvių kalbos ar matematikos mokytojas. Mano profesija man leido atsidurti ten, kur aš šiandien esu. Mano profesija leido labai daug suvokti ir išmokti, nebijoti auditorijos, leisti labiau įsiklausyti, suprasti. Tiek studijos, tiek pats darbas išmokė daug vertybinių dalykų“, – apie save kalbėjo ministrė.

Ir nors ji, kaip teigė pati, pirmiausia sako esanti mokytoja, daugiau nei pusė Lietuvos gyventojų mano,

kad mokytojų profesijos prestižas yra vidutinis. O daugiau nei 60 proc. mokytojų savo profesiją vertina kaip žemą. 2018 m. atliktas tarptautinis tyrimas rodo, kad vienas svarbiausių veiksnių čia – darbo sąlygos ir aplinka.

Idomu tai, kad stojančiųjų į pedagogikos studijas pakanka: per metus tokių atsiranda per 2000 studentų. Tačiau į darbo vietą – į mokyklą – neateina daugiau nei 50 proc. jų. „Ir ne darbo užmokestis yra ta priežastis. Tikriausiai kažko išsigąsta, supratę, kad mokytojo profesija sunki. Šiandien mokytojai turi labai daug problemų ir dėl atnaujintų programų turinio įgyvendinimo, daugelis šiandien dirba be vadovėlių. Tai kelia daug nerimo, streso, pasiruošti sunku, dar prisideda ir įtraukusis ugdymas. Visa tai prisideda prie to, kad mokytojai negali pasakyti, kad jų profesija prestižinė“, – svarstė ministrė.

Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos viceministras Jonas Petkevičius įsitikinęs, jog nemažai padaryta, kad pedagogo profesija taptų prestižine: atsirado trys pedagogų rengimo centrai, mokytojai-mentorai, padedantys adaptuotis naujiems kolegoms, ruošiamasi peržiūrėti mokytojų atestacijos sistemą – kalbėta, kad ji labai sudėtinga. Svarstoma, kad turėtų atsirasti mokytojo karjeros sistema – labiau orientuojantis į mokytojo kompetencijas, ne tik į formalius dalykus.

„Šiuo metu universitetai rengia programas, kad mokytojai galėtų dėstyti kelis dalykus. Be to, mažėjant demografijai ypač regionuose nesu-

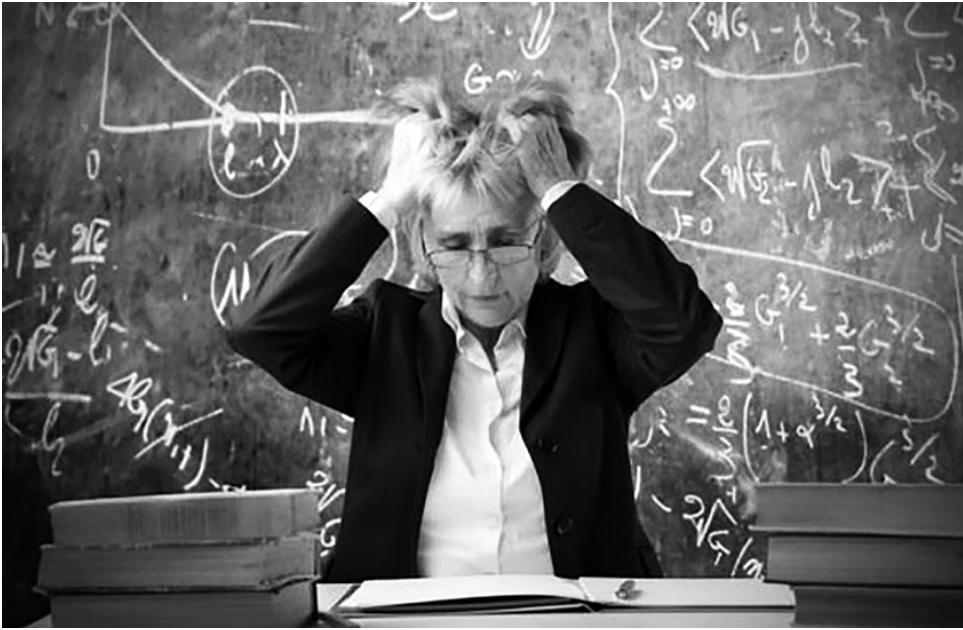
sidaro krūvių – raginame mokytojus įgyti ir kitą kvalifikaciją.

Prieš septynerius metus buvo 320 tūkst. mokinių ir 33 tūkst. mokytojų, dabar mokinių 350 tūkst., mokytojų – 31 tūkst. Vienam mokytojui gerokai padidėjo mokinių skaičius.

Šiuo metu mokytojų amžius – apie 50 metų. Jei kai kurių dalykų mokytojai išeitų į pensiją, nes jie netrukus sulauks pensijos, trūktų iki 40 proc. mokytojų“, – skaičiavo viceministras.

Diskusijoje dalyvavusi Prezidento patarėja Jūratė Litvinaitė pati turi 30 metų darbo mokykloje stažą. „Išėjau iš darbo visiškai perdegusi. Po to parašiau disertaciją, ką reiškia būti mokytoja, kodėl sudegama ir tiesiog išeinama iš darbo, – pasakojo ji. – Nėra taip svarbu atsakyti, kaip pritraukti mokytoją – mes tą darome, tačiau svarbu rasti būdą, kaip jį išsaugoti.“

Pasak J. Litvinaitės, apie 96 proc. žmonių ateina į mokyklą tikėdamiesi prisidėti prie visuomenės raidos, sukurti geresnę ateities pasaulį. Tačiau Lietuva lyderiauja tarp tų šalių, kurių mokytojai sako: „Mūsų nesiklauso, mūsų negirdi, ir tai, ką mes sakome, nėra svarbu.“ „Prestižo antonimas – panieka. Mes, siūlydami įvairias programas, nepaklausiamo mokytojų, ko jie nori. Taip sukuriame dehumanizacijos būseną, kai mokytoją kaip malkas ruošiamo darbo rinkai. Mokytojai turi įgyti autonomiją ir tapti lygiaverčiais sprendimų priėmimo partneriais. Iššūkiai laukia dideli – turime padaryti pokytį savo mąstyme“, – kalbėjo Prezidento patarėja.

EDU Vilnius, Vilniaus miesto savivaldybės įstaigos, siekiančios aukštesnės švietimo kokybės sostinėje, vadovė Unė Kaunaitė laikosi nuomonės, kad išsikėlę tikslą mokytojo profesiją padaryti prestižinę, bet neapsibrėžę, ką matuosime, „šovėm sau kaip valstybė į kojas“. „Manau, kad mažiausiai dešimt metų kalbėsime apie šią problemą. Vien dėl to, kad dabar esama gerokai daugiau vyresnių mokytojų – turime atsverti labai didelę grupę žmonių, kurie jau dabar yra netoli pensinio amžiaus. Šiuo metu Vilniaus mieste yra 45 pensinio amžiaus matematikos mokytojai. Tuo metu į universitetą ateina keliolika per visą Lietuvą“, – gąsdinančias proporcijas brėžė U. Kaunaitė. Pasak jos, iš Vilniuje darytų apklausų aišku, kad mokytojai streso lygį įvertina kaip labai aukštą.

Prie kolegų prisijungusi Vilniaus Jono Basanavičiaus progimnazijos vadovė Jurgita Nemanienė nevyniojo žodžių į vatą: visuomenė neižvelgia viso probleminio lauko, realybės, ką patiria mokytojai. „Mokytojai susiduria su labai dideliais lūkesčiais ir nepasitikėjimu. Valstybės labai dideli lūkesčiai: mokytojas virtualus vaiką išugdo taip, kad patenkina visų poreikius. Tėvų, vaikų teisių,

pagalbos institucijų lūkesčiai: mokytojas yra meistrystės viršūnėje, kuris pasitelkia įtraukųjį ugdymą, 30-iai įvairiausių vaikų klasėje pritaiko ugdymo turinį, paruošia užduotis, sugeba suvaldyti taip klasę, kad jam lieka laiko spręsti ir auklėjimo spragas, ir šeimoje patirtas netektis.

Tačiau greta to nepasitikima mokytojais. Egzaminai tapo tokie gremėzdiški, nes nepasitikime mokytojų vertinimais. Užsienio universitetai pasiima 11, 12 klasės mokytojų vertinimus ir jais pasitiki – mes nepasitikime“, – ironizavo progimnazijos vadovė, pridūrusi, kad ne išskirtiniai atvejai, kai mokytojo vertinimais nepasitiki ir tėvai.

Tuo tarpu Vilniaus Barboros Radvilaitės progimnazijos direktorė Inga Vargalienė įsitikinusi, kad daug galių savo rankose turi pačios mokyklų bendruomenės. Tyrimai rodo, kad mokytojų pilietinės galios indeksas juntamai aukštesnis nei visuomenės. Tai reiškia, kad mokytojų bendruomenė – tas potencialas, kuriuo galime remtis kurdami savo valstybę. „Bent jau mūsų mokykloje mokytojų kaita vyksta tik tuomet, kai pedagogai išeina į pensiją“, – kalbėjo I. Vargalienė.

Jos teigimu, mokytojai patys sau užsideda didžiulį krūvį. Savo daro ir labai aukštas streso lygis: Vilniaus Barboros Radvilaitės progimnazijoje vidutinis etatas – 1,35. „Bet nėra ką daryti, nes nėra mokytojų. Taip, mes susitvarkome, tačiau atidirbti tiek kontakto valandų yra labai sunku. Be to, neatpuola ir kiti reikalai. Ne vienas man pasakęs, kad jei tik galėtų, dirbtų mažesniu krūviu“, – teigė direktorė.

Pašnekovė pasidžiaugė mokykloje veikiančia ir mokytojų labai vertinama mentorystės programa. I. Vargalienė paaikšino: pedagogai žino, kad sudėtingose situacijose nebus palikti vieni – yra sutarta, kada reikalą perima spręsti administracija. Tai kiek nuima įtampą nuo mokytojo.

Kalbėdama apie finansinį aspektą, direktorė atkreipė dėmesį į tai, kad trečiaisiais metais atėjusiam dirbti mokytojui dingsta finansinė paskata, dėl ko alga krenta 20 proc. Prisideda ir tai, kad siekti vyresniojo mokytojo kvalifikacinės kategorijos jis gali tik turėdamas trejų metų stažą. Kadan gi tai dažniausiai būna jau paskolas pasiėmę žmonės, kyla sumaištis. „Kai pinigų nėra ir kai neaišku, ar jis savo vietoje, būna keblu sugalvoti, kaip palaikyti tuos žmones, kad jie liktų sistemoje“, – patirtimi dalijosi I. Vargalienė.

Tuo metu prie diskusijos iš salės prisijungęs Miša Jakobas – pedagogas, ilgametis Vilniaus Šolomo Aleichemo mokyklos direktorius – į aptartą problematiką žiūri kitu kampu. „Mokytoju būti reikia norėti. Neatsižvelgti į krūvius, į sunkumus, bet didžiulis, kad esu mokytojas, kad manimi patikėjo valstybė ir tėvai. Visų svarbiausia, kad manimi patikėjo vaikai, kuriuos aš mokau. Mokykloje reikia ne dirbti – mokykloje reikia būti. Ir dar – mokykla reikia sirgti“, – sakė jis.

„Ar viską padariau, ką Dievas norėjo?..“

MRF MEDIJŲ
RĖMIMO
FONDAS

DARIUS VILIMAS

2025 metais minimos legendinio kunigo rezistentas, Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos (Atkuriamojo Seimo) deputato (1991–1992), pirmojo atkurtosios Lietuvos Respublikos kariuomenės vyriausiojo kapeliono (1991–1996) mons. Alfonso Svarinsko 100-osios gimimo metinės. Nors apie tai jau rašyta „Aušroje“, dar kartą prisiminkime pagrindinius šios neeilinės istorinės asmenybės gyvenimo faktus.

A. Svarinskas gimė 1925 m. sausio 4 d. Ukmergės apskrities Deltuvos valsčiaus Kadrėnų kaime. 1942–1946 m. mokėsi Kauno tarpdiecezinėje kunigų seminarijoje, bet dėl sovietinio saugumo persekiojimo ją turėjo palikti. Išėjęs pas partizanus, buvo Vyčio apygardos Šarūno partizanų grupės ryšininkas, pasirinko Laisvūno slapyvardį. Areštuotas 1946 m. pabaigoje, ketletą mėnesių tardytas ir kankintas. Nubautas 10 metų darbo pataisos lagerių ir 5 m. pilietinių teisių atėmimo. 1947–1956 m. kalėjo Abezėje (Komijs, Rusija). 1954 m. kartu kalėjusio Telšių vyskupo Pranciškaus Ramanausko slapta išventintas į kunigus.

1956 m. grįžęs į Lietuvą, kun. A. Svarinskas tarnavo Kulautuvos, vėliau Betygalos parapijoje. 1958 m. pavasarį vėl suimtas, teisiamas, nes saugumiečiai rado pas jį antisovietinės literatūros. 1958–1964 m. kalėjo Mordovijos (Rusija) lageriuose. 1961 m. sovietinės Lietuvos Aukščiausiasis Teismas jį už akių teisė dar kartą ir pripažino ypatingai pavojingą recidyvistu. A. Svarinskas buvo

perkeltas į ypatingojo režimo kalėjimą. Pats sovietinis saugumas jam davė Nepataisomojo pravardę.

1964 m. pradžioje grįžęs į Lietuvą, Monsinjoras atgavo teisę dirbti kunigu tik po beveik dvejų metų. Kunigavo Miroslove ir Kudirkos Naumiestyje, 1971–1976 m. buvo Igliaukos, o 1976–1983 m. Viduklės parapijų klebonas. Dar 1972 m. įsijungė į pagrindinės „Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronikos“ leidybą, o svarbiausiu to meto okupuotos Lietuvos politiniu įvykiu tapo Monsinjoro ir kitų jo bendraminčių kunigų 1978 m. lapkričio 13 d. įkurtas legalus Tikinčiųjų teisėms ginti komitetas.

Tam reikėjo didžiulės pilietinės drąsos, todėl šio komiteto nariai iš karto buvo pasmerkti kalėjimams ar net mirčiai (kunigai Č. Laurinavičius ir J. Zdebskis žuvo sovietinio saugumo inscenuotose „autoavarijose“). 1983 m. sausio 26 d. mons. A. Svarinskas areštuojamas trečią kartą. Šį kartą jis nuteistas 7 metams griežtojo režimo lagerio ir 3 metams tremties. Kalėjo Permės (Rusija) lageriuose. Sovietinis saugumas nenurimo net ir Monsinjurui kalint Rusijos šiaurėje – 1987 m. sovietinės valdžios užsakymu Lietuvos kino studija sukūrė propagandinį ir šmeižikišką dokumentinį filmą „Kas jūs, kunige Svarinskait?“ (rež. F. Kauzonas).

Prasidėjus vadinamajai *perestroikai*, situacija ėmė keistis. 1988 m. vasarą JAV prezidento Ronaldo Reigano prašomas SSRS prezidentas Michailas Gorbačiovas paleido iš tremties Monsinjurą. Deja, jis buvo visam laikui ištremtas į užsienį.

Gyvendamas tremtyje, A. Svarinskas lankė lietuvių kolonijas Europoje, Šiaurės ir Pietų Amerikoje, Australijoje. Kaip disidentas, jis 1988–1990 m. keliolika kartų susitiko su popiežiumi Jonu Pauliumi II, taip pat su prezidentu R. Reiganu, kitais laisvojo pasaulio lyderiais. Į Lietuvą mons. A. Svarinskas sugrįžo jau po Kovo 11-osios akto, 1990 m. birželio 19 d. Tėvynėje jis aktyviai įsijungė į visuomeninę ir politinę veiklą. 1990–1991 m. buvo kardinolo Vincento Sladkevičiaus kancleris, 1991–1992 m. Lietuvos Respublikos Seimo narys, 1991–1996 m. pirmasis Lietuvos kariuomenės vyriausiasis karo kapelionas, atsargos pulkininkas.

1996 m. pradžioje kairiųjų Seimo politikų pastangomis atleistas iš karo kapeliono pareigų, mons. A. Svarinskas liko Lietuvos partizanų vyriausiuoju kapelionu. Vėliau jis dirbo Kauno Įgulos bažnyčios rektoriumi, 1998–2000 m. Kavarsko parapijos klebonu, nuo 2000 m. Ukmergės Šv. Apaštalo Petro ir Povilo parapijos rezidentu.

Dar 1996 m. savo gimtojo Kadrėnų kaimo žemėje Monsinjoras ėmė kurti Didžiosios kovos apygardos partizanų parką (ten kasmet vyksta laisvės kovotojų pagerbimo šventės). Kryžkalnyje 2007 m. pradėjo įgyvendinti paminklo Lietuvos partizanams statybą (2018 m. užbaigta memorialo koplyčia).

Mirė kun. A. Svarinskas 2014 m. liepos 17 d. Vilniuje. Palaidotas Ukmergės Dukstynos kapinėse, prie perlaidotų savo kovos

Monsinjas Alfonsas Svarinskas su kitais Kovo 11-osios akto signatarais Seinų bazilikoje

draugų – partizanų. Kaip paskaičiavo biografai, iš viso sovietiniuose lageriuose bebaimis Monsinjas praleido daugiau kaip 21 metus, t. y. beveik ketvirtąją gyvenimo dalį. Neperdėsiu pasakę, kad kun. A. Svarinskas buvo lietuvių tautos dvasios milžinas, asmeniniu pavyzdžiu parodęs, kaip reikia kovoti už Lietuvą...

Minint mons. A. Svarinsko šimtąsias gimimo metines, Lietuvos Respublikos Seime š. m. balandžio 15 d. buvo surengta atminimo konferencija, kurią vedė Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarų klubo prezidentė Birutė Valionytė ir Seimo narys Vytautas Sinica. Jos metu buvo perskaityti aštuoni pranešimai, apimantys daugelį Monsinjoro biografijos ir pasaulėžiūros momentų – nuo amžininkų prisiminimų iki jo

listinės Alfonso Svarinsko kunigygtės fenomenas“.

Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarų klubo prezidentė B. Valionytė savo pranešimą skyrė mons. A. Svarinsko įvairiapusei veiklai jam esant Lietuvos Seimo nariu 1991–1992 m. Ji rėmėsi Lietuvos Seimo archyve išlikusiais dokumentais. Lietuvos kariuomenės vyresnysis kapelionas, teologijos mokslų daktaras pulkininkas leitenantas Virginijus Veilentas, vertindamas kun. A. Svarinsko darbą einant karo kapeliono pareigas, pavadino vis dar siektinu idealu. Ateitininkė ir buvusi mons. A. Svarinsko parapijietė Reda Sopranaitė iš Viduklės pasidalino prisiminimais apie savo parapijos kleboną („Monsinjas A. Svarinskas – kunigas iš pašaukimo“). Ukmergės

politinių ir sielovadinių pažiūrų analizės.

Istorikas Povilas Girdenis (Lietuvos ypatingojo archyvo VRM dokumentų skyriaus vedėjas) pranešime „Kunigas Alfonsas Svarinskas – amžinasis kovotojas“, remdamasis LYA medžiaga, pateikė labai įdomių ir mažai žinomų faktų apie Monsinjoro gyvenimą ir kovą už Lietuvos laisvę. Tuo tarpu kun. habil. dr. prof. Romualdas Dulskis (Akademinės krikščionybės ir religijų dialogo instituto vadovas) perskaitė pranešimą „Ho-

rajo savivaldybės meras Darius Varnas papasakojo apie Didžiosios Kovos apygardos partizanų parko plėtimą, tęsiant jo įkūrėjo idėjų įgyvendinimą. Parke toliau statomi atminimo ženklai, skirti Lietuvos partizanų ir tarpukario Nepriklausomos Lietuvos politikų, nužudytų okupantų, sovietmečio rezistentų atminimui.

Seimo narys dr. V. Sinica įvertino Monsinją kaip laisvės kovų atminties gaivintoją („Kunigas Alfonsas Svarinskas – Laisvės kovų atminimas“). Akademikas, filosofas, prof. Alvydas Jokūbaitis apibendrino kun. A. Svarinsko visuomeninę ir politinę veiklą pranešime „Tautinė valstybė kaip neįgyvendintas pažadas“. Ši tezė galėtų būti visos atminimo konferencijos apibendrinimas. Visą savo gyvenimą paskyręs kovai už Lietuvos nepriklausomybę, Monsinjas ir po Lietuvos Respublikos nepriklausomybės atkūrimo kovojo už tautos atgimimą. XX a. pabaigoje pasikeitusios geopolitinės aplinkybės visai nereiškė, kad lietuvių kova už Tautą ir Valstybę buvo baigta. Tai puikiai suvokė taip pat kun. A. Svarinskas, kuris ir po 1990 m. išliko nenuilstamu kovotoju už lietuvių tautos dvasinį atgimimą. Nėra jokia paslaptis, kad dėl to jo nemėgo ne tik vakarykščiai okupantai ir kolaborantai, netikėtai tapę „patriotais“, bet ir dalis jo kovos bendražygių, pasiekusių sotų valdžios lovį...

Proginė atminimo konferencija visada naudinga. Ji neleidžia mums užsimiršti šių dienų globalizmo ir moralinio reliatyvizmo vėtrose, kai lietuvių tauta jau keliolika metų įnirtingai „perauklinėjama“ pagal niūraus betaučio kosmopolitizmo klišes, bandant tradicines tautos ir šeimos vertybes pakeisti neatsakingu besaikio hedonizmo – malonumų vaikymusi. Taigi, ar dar atsimename mons. Alfonsą Svarinską ir jo svarbiausius gyvenimo priesakus – Dievo ir Tėvynės meilę?

Neatimta viltis, nesutrypta meilė, nesunaikintas tikėjimas...

Rašinys, dalyvavęs konkurse „Lietuvos kovų už laisvę ir netekčių istorija“

IRMINA MAKauskaitė

Tęsinys.

Pradžia „Aušros“ š. m. 10 nr.

Atvykę į Sibirą, žmonės nežinojo, ko tikėtis. Iš pradžių jie buvo paskirstyti po tam tikras sritis, kai kurie net atskirti nuo giminių. Jau pirmosiomis dienomis atvykusius „elementus“ paskirstė į darbą. Mano prosenelius skyrė darbams į mišką. Didesnė dalis tremtinių buvo nepratę dirbti fizinio darbo. Kiekvienas dirbantis žmogus per dieną gaudavo tik 400 gramų duonos. Buvo ir tokių, kurie negalėjo dirbti dėl senatvės ar ligos. Jie, kaip ir vaikai, gaudavo 60 gramų duonos. Žmonės, nepratę dirbti taip sunkiai ir maitintis tik tai trupiniais, greit silpdavo. Pasakojo, kad buvo ir tokių, kurie neprisitaikė prie šalto Sibiro klimato. Jie tuojau po atvykimo susirgo. Kilo epidemijos pavojus. Ligai

plisti padėdavo nežmoniškai sunkios gyvenimo sąlygos. Žmonės buvo išbadėję, utėlėti, ligų nukamuoti. Jie dieną dirbdavo dažniausiai tundros miškuose, o apie devynioliktą valandą grįždavo „namo“. Jų namai buvo lageriai – neapšildyti, nešvarūs, ilgi pastatai, kuriuose tilpdavo keliasdešimt žmonių. Juose nebuvo lovų nei kėdžių, o tik mediniai kieti gultai. Žiemą, kai būdavo labai šalta, žmonės stengėsi gulėti arčiau viens kito, kad būtų šilčiau. Tuo pačiu plėtėsi utėlės ir virusai, kurie privertė ne vieną iškelti iš baisaus Sibiro į aną pasaulį. Tie žmonės jau niekada nebepamatė savo artimųjų, likusių Lietuvoje, nebepamatė saulės, patekančios virš gražios tolimos Tėvynės žemės.

Mano prosenelės šeimą apgyvendino barake kiauru stogu, kuris turėjo vieną kambarį. Dar pirmą vakarą atėjo rusai kaimynai ir papasakojo,

kad jie irgi ištremti ir gyvena dabar čia. Dirba miške. Darbas miške buvo sunkus. Visi turėjo kirsti medžius arba nukirstus pjaustyti. Miškams kirsti įrankiai buvę labai blogi, todėl padaryti tiek darbo, kiek nustatyta, buvo labai sunku.

Trūko muilo ir maisto. Prosenelė sakydavo, jog po mėnesio būtų mirę badu, jei ne kaimynai rusai. Jie gyveno irgi labai blogai, bet buvo draugiški. Pasakojo, kad kaimynai turėjo bulvių. Jie bulvėmis maitino tik savo vaikus ir atnešdavo jų prosenelės šeimai. O patys maitindavosi bulvių lupenomis. Prosenelė pabandė pasodinti bulvių lupenas ir sulaukė pirmojo savų bulvių derliaus. Dar ji keisdavo uždirbtą duoną į grūdus, kuriuos sėdavo. Taip gyvenimas šiek tiek pagerėjo. Šeima galėjo išsikepti savo duonos.

Prosenelė su dukra rinkdavo žoles (jos kartais augdavo miško pakraštyje, už 6 kilometrų), panašias į dilgėles. Jas valgydavo, kad nemirtų badu. Kai rodėsi, kad gyvenimo sąlygos šiek tiek pagerėjo, iš tikrųjų tai buvo tik akimirka ir lašelis jūroje. Greitai užklupo šalta ir negailestinga žiema. Žiaurūs šalčiai, pūgos aplankė Sverdlovsko sritį... Barakai dabar buvo kiaurai perpučiami, todėl sienos ir lubos apšaldavo. Būstus žmonės apsišviesdavo balanomis. Vandeni gaudavo tirpindami sniegą. Nebuvo ko valgyti. Gaudavo tremtiniai po 400 gramų duonos. Iš tikrųjų sunku ją buvo pavadinti duona – tai buvęs tik pašildytas tešlos gabalas.

Anelė Knyzienė, sugrįžusi į savo gimtinę

Iš šeimos albumo

Sūnus Juozas su žmona prie tėvo Antano Knyzos kapo Marijampolės kapinėse

Prasidėjo ligos, užpuolė utėlės. Mirė ištisos šeimos ir pavieniai asmenys, o medicinos pagalbos nebuvo. Žmonių mirtys tapo masiškos. Karstų niekas nekalė, nes valdžia nedavė lentų. Tam tikslui buvo sukurta specialios brigados, kurios užsiėmė lavonų išvežimu iš barakų.

Prosenelė pasakojo, kad jautėsi tarsi paukščiai, išmesti iš lizdo. Jurotoje pasigirdavo daina. Ne dainavo, o dejavo lietuvių tremtinių širdys:

*Leiskit į tėvynę, leiskit pas savus –
Ten pradžiugs krūtinė, atgaivins jausmus!
Svetima padangė nemaloni, ne!
Tėviškėlę brangią vis regiu sapne!*

1957 m. gruodį prosenelė Anelė, jos dukra Julė ir sūnus Juozas pagaliau sugrįžo į Tėvynę. Julija kartu su motina apsigyveno Vilniuje. Deja, Anelė negalėjo prigyti šiame didmiestyje. Ją vis traukė į Punsco kraštą. Todėl neištvėrusi čia sugrįžo 1961 metais ir apsigyveno pas dukrą Kastulę. Prosenelė pasakojo, kad grįžus iš tremties dar ištisus metus kas dvi savaites turėjo deklaruoti ir pasirašyti, kad gyvena Lietuvoje ir neišvykus į užsienį. Juozas apsigyveno Kalvarijoje, ten sulaukė gilios senatvės. Palaidotas Kalvarijos kapinėse. Julė Vilniuje praleido ilgus metus, dažnai aplankydavo gimtinę, savo mamą ir giminaičius. Vaikų neturėjo. Visą meilę, švelnumą

paaukodavo artimiesiems. Julė mirė 2021 m. ir palaidota Kalvarijoje (kartu su vyru, jo gimtinėje). Anelė taip pat neužmiršo gimtųjų namų šilumos. Kai tik galėdavo, iš Minsko sugrįždavo aplankyti motiną, seses ir brolių.

Dabar aš suprantu, kodėl mano promočiutei buvo sunku ir skaudu išeiti iš savo gimtinės, palikti viską, ką per keliolika metų kūrė jos tėvai ir ji pati. Jos šaknys buvo čia, dabartiniam Punsco krašte, dėl to ji sugrįžo. Nors gyvenant ten, toli, atrodė, kad kelio namo nėra.

Iš tiesų Knyzų šeima išgyveno pragarą. Sunkus darbas, nežmoniškos sąlygos sunaikino gyvenimus. Skaudžiausia buvo, kai reikėjo palaidoti prosenelį, kuris mirė ten, tremtyje. Promočiutė pasakojo, kad mirties priežastis buvo išsekimas. Jis kentė badą, nes gautą maistą atiduodavo šeimai. Kažkurią dieną suradęs kepaluką duonos, negalėdamas atsispirti, net negalvodamas pradėjo ją ryti. Gal jo skrandis „neištverė“? Jis tą minutę mirė. Tai buvo 1947 metai. Antaną palaidojo pati žmona su vaikais po medžiu, kurio tošyje išdrožė jo vardą ir pavardę. Jis ir liko ten, toli nuo gimtinės, svetimoje žemėje. Tačiau prosenelė, sugrįžusi iš tremties, negalėjo rasti sau vietos ir ramybės. Nuolat galvojo apie savo vyrą. Ir štai

po 42 metų prosenelio palaikai buvo parvežti į Lietuvą. Juos parvežė dukra Julė ir sūnus Juozas. Tam jie gavo specialų leidimą ir, aišku, nuvykę į Sverdlovsko sritį (Severouralską), atrado tą patį medį, ant kurio buvo užrašyti vardas, pavardė, gimimo ir mirties datos. Palaikus parsivežė metalinėje dėžėje 1989 m. rugsėjo 14 d. Palaidojo Marijampolės kapinėse – mieste, kur iki mirties gyveno sūnus Juozas su šeima. Kai įvyko šis stebuklas, prosenelė Anelė dar buvo gyva, todėl galėjo nusiraminti ir nesirūpinti, kad jos vyro palaikai kažkur toli, svetimoje šalyje.

Mes, jaunoji karta, niekada nesusimąstome, ką laisvė reiškė mūsų seneliams, proseneliams. Nepatyrėme karo varžtų, niekas iš mūsų neatsiskyrė nuo Tėvynės, gimtinės. Juk svetimoje žemėje net ir „šviesūs debesėliai slegia kaip šešėliai“. Joks turas negali pakeisti ilgesio ir gimtinės meilės. Daug žmonių turėjo apleisti savo gimtinę. Kiekvienam tai buvo didžiulė gyvenimo tragedija. Ne visi grįžo į savo kraštą. Mes, Lenkijos lietuviai, puikiai žinome, kaip labai reikia kovoti už viską, kas yra mūsų. Neleiskime, kad mums reikėtų valgyti karčią duoną, kad reikėtų palikti savo gimtinę, neleiskime pagrobti mūsų laisvės, sunaikinti mūsų išdidumo. Niekada nepalikime savo žemės, padangės, miškų ir ežerų!

Sibiras pasiliko praeityje, bet mes, jau XXI amžiaus žmonės, negalime užmiršti tų baisių akimirkų, kurias teko išgyventi mūsų tautiečiams. Jie prisimena: „Mes nematėme nei saulės, nei žolės, nei lapų, tik ledu padengtos barakų sienos ir lubos, amžinai įšalusi po kojomis žemė.“

Dažnai prisimenu savo prosenelius ir sunkų jų gyvenimo kelią. Dažnai aplankau prosenelės Anelės kapą miestelio kapinėse. Ji mirė 1993 m. ir čia ilsisi. Manau, ji laiminga. Juk čia jos numylėta žemė, gimtinė, savas oras, sava saulė ir mėlynas dangus.

(Pabaiga)

Dusnyčia tarpukariu – sienos perkirsto kaimo likimas

MRF MEDIJŲ
RĖMIMO
FONDAS

JANINA MACUKONIENĖ

Tęsinys.

Pradžia „Aušros“ š. m. 10 nr.

DUSNYČIOS – GATVINIO KAIMO –
GYVENTOJAI TARPUKARIU (IKI 1938 M.)

Pateiksiu visų gyventojų pavardes ir šiek tiek kitų duomenų, kuriuos dar atsiminė pateikėjas Jurgis Skripka. Jie surašyti tokia eilės tvarka, kaip buvo išsidėsčiusios sodybos, pradedant nuo gyvenančių arčiausiai ežero Dabulių (kurių pavardė išlikusi iki šiol) sodybos, kaip kadaise pažymėtos pirmuoju numeriu.

Jurgis Skripka

Pagal pasakojimą popieriaus lape sužymėjau, kas kurioje kelio pusėje gyveno ir maždaug koku nuotoliu, bet tai tik netikslus, mėgėjiškas planas. Daugelio šeimų palikuonių nebėlikę arba pavardės pasikeitusios. Jurgio Skripkos, kuris teikdamas informaciją buvo jau netoli 90 metų, atmintis stebėtinai šviesi, tačiau ir jis kai kurių vardų neatšiminė arba kai ko tiesiog nežinojo (ten įrašytas klaustukas laužtiniuose skliaustuose). Žemiau pateikiame šeimų sąrašą pirmiausia įrašyti tarpukariu buvusio namų šeimininko ir jo sutuoktinės (-io) vardai su moters mergautine pavarde, po to vaikų vardai (jei žinomi) ir pažymėta, kuris iš jų paveldėjo tėvų ūkį. Kartais, jei ūkis iki šiol esąs, pateikiami ir vėlesni paveldėtojai – šeimininkai, jau nepateikiant jų sutuoktinių ar vaikų vardų. Straipsnio užduotis – atskleisti tarpukario Dusnyčios kaimo vaizdą, nesigilinant į tolimesnę istoriją.

1. Vincas ir Vikta (Makaravičiūtė) **Dabuliai**. Jų vaikai Vladas, Vitas, Izabelė ir įpėdinis Juozas, kurio žmona Albina Bulvičiūtė. Vėlesnis paveldėtojas – jų sūnus Pranas.

2. Petras ir Justa **Skripkai**. Išėinant į kolonijas jiems paskirta žemė Lietuvoje esančioje Dusnyčios dalyje. Petras buvo Lietuvos savanoris [?]. Vaikai: Vitas ir kiti.

3. Antanas ir Agnieška (Kupsaitė) **Žemaičiai**. Išėinant

į kolonijas jiems paskirta žemė Lietuvoje esančioje Dusnyčios dalyje.

4. Tamošius ir Katrė **Kupstai** (Tamošių vadindavo Raganiumi). Jų sūnūs: Antanas, Juozas ir įpėdinis Jonas, vėlesni paveldėtojai jo vaikai Algis, Anelė.

5. Juozas **Sadauskas** (užkury pas Liaukevičių), vėlesni šeimininkai: Motiejus ir Rožė (Malinauskaitė iš Vidugirių) Liaukevičiai. Jų vaikai: Birutė, Vitas ir įpėdinis Vladas. Vėlesnis paveldėtojas jo sūnus Juozas.

6. Augustas (Raulo sūnus) ir pirmoji žmona [?] **Skripkai**, jų sūnus Antanas (buvo ir kiti vaikai, kurių vardai nežinomi), antroji žmona Ona (Vaznelytė iš Vidugirių). Jų vaikai: Jurgis (įpėdinis), Mikas (atsidalijęs žemės ir įsikūręs sodybą), Albinas (likęs Lietuvoje), Juozas (siuvėjas), Algirdas (administracinis darbuotojas), Ona (dirbusi Varšuvoje), dar 6 vaikai anksti mirę. Vėlesni paveldėtojai Jurgio sodyboje: Vitas, Stasys, Darius; Miko sodyboje: Juozas, Romas.

7. Jonas **Skripka**, jo žentas Juozas Liaukevičius (Karolio sūnus) – įsikūrė sodybą Lietuvos teritorijoje, pokariu dar ilgokai gyveno savo sodyboje, vėliau išsikėlė į Veisiejus. Trobos sunyko.

8. Karolis **Liaukevičius**, jo sūnus Vincas – įsikūrė sodybą Lietuvos teritorijoje, pokariu rusai sunaikino trobas.

9. Juozas ir Marija (Brindziūtė iš Nemunaičių) **Slavėnai**. Jų dukros Veronika, Stasė, Birutė, Vitalija, įpėdinis Aloyzas, vėlesnis paveldėtojas

Klimasari ir Skripkai vežant vasarųjų Dusnyčioje

Iš Janinos Macukonienės asmeninio albumo

Juozas. Tarpukariu Juozas (senj.) išvyko į JAV, o Marija su vaikais 1941 m. repatrijo į Lietuvą, po karo visi sugrįžo.

10. Raulas (Kajetono sūnus) ir Juzė (Jančiulytė iš Žagarių) **Talandžiai**. Jų vaikai: Juozas, Ona, Natalė, Anelė ir įpėdinis Vincas. Jo ir Anelės (Pinkevičiūtės) vaikai: Birutė, Ona ir įpėdinis Jonas.

11. Jonas ir Rožė **Liaukevičiai**. Jų sūnūs Jonas ir Kazys. Įsikūrė sodybą Lietuvos teritorijoje, pokariu rusai sunaikino trobas.

12. Andrius ir Veronika (iš Baltarusijos) **Valukoniai**. Turėjo 3 vaikus, sūnus Juozas. Įsikūrė sodybą Lietuvos teritorijoje, pokariu rusai sunaikino trobas.

13. Zigmas ir [?] (Karaliūnaitė) **Sventickai**. Zigmas, Lietuvos husaras, iš Papečkių atėjo į žentus pas Karaliūnus. Sūnus Jonas. Įsikūrė sodybą Lietuvos teritorijoje. Pokariu ji buvo sunaikinta.

14. Paulius ir Ona (Lipinskaitė iš Papečkių) **Ramanauskai**. Sūnus Jonas, jo žmona Izabelė Dabulytė, dukra Birutė. Paulius buvo išvežtas į Sibirą ir ten žuvo. Jonas, nusikaltęs lenkų valdžiai, turėjo bėgti palikdamas žmoną ir dar mažą dukrą

(su žydaite pabėgo į Jeruzalę, vėliau į Australiją). Dukra Birutė sukūrė šeimą su Antanu Marcinkevičiumi iš Žagarių, jų įpėdinis Vitas Marcinkevičius.

15. Antanas ir Marija (Liaukevičiūtė, Kazio dukra) **Skripkai**. Jų sūnūs Juozas ir įpėdinis Vitas, kurio žmona Elena Jasinskaitė. Vėlesni paveldėtojai – Pranas ir kiti.

16. Andrius ir Ona (Lažaunykaitė iš Skarkiškių) **Makauskai**. Grįžęs po I pasaulinio karo iš JAV, Andrius pirkė iš žydo nuo seniai veikusį Dusnyčioje vandens malūną. Iš pradžių turėjo pelningą verslą, tačiau kai demarkacijos linija atskyrė didesnę dalį klientų, malūnas didelio pelno nenešė. Dukros ir žmona persikėlė į JAV, įpėdinių neliko. Po savininko mirties sodyba sunyko, malūno įranga išvežta į muziejų.

17. Karolis ir Marcelė (Mikalonytė) **Bulevičiai**. Jų dukros: Stasė (vokiečių nužudyta), Albina (Dabulienė), Elžbieta (Liaukevičienė) ir įpėdinė Ona, susituokusi su Juozu Popeliu. Jų įpėdinis Vacius.

18. Liudvikas ir Liudvika (Zdanciūtė iš Vieštartų) **Talandžiai**. Įsikūrė sodybą Lietuvos teritorijoje, kuri pokariu buvo sovietų sunaikinta. Jų

sūnūs – Juozas ir Vitas.

19. Chaimas ir Rivka **Chmiliauskai** – žydų tautybės. Jų sūnūs – Ziskė, Berkus, duktė. Per karą sudegė [?] pastatai. Šeimą vokiečiai išvarė į Lazdijus.

20. Konkė ir Rokė **Rubinavičiai** – žydų tautybės. Jų vaikai Toliūs ir Felgičkė. Per karą sudegė pastatai. Šeimą vokiečiai išvarė į Lazdijus.

21. Antanas ir Vikta **Česnakai**. Jų vaikai Jonas ir Ona. 1941 m. repatrijo į Lietuvą ir negrįžo.

22. Motiejus ir Marcelė **Skripkai**. Įpėdinė dukra Ona, žentas Jonas Rutkauskas, Onos dukra Anelė (Skripkaitė-Jakuvienė), sutuoktinių vaikai: Janina, Stasė ir įpėdinis Juozas, kurio žmona Marija Jonušonytė.

23. Stanas ir Zofija (nuo Lipsko) **Vilkeliai**. Įpėdinis Petras, žmona Ona Talandytė (Kajetų). Jų vaikai Juozas, Vitalija ir įpėdinis Vitas, kurio žmona Aldona Petruškevičiūtė. Vėlesni paveldėtojas Algirdas.

24. Antanas ir Ieva (Sadauskaitė) **Valukoniai**. Jų sūnus Vladas. 1941 m. šeima repatrijo į Lietuvą ir negrįžo.

25. Katrė **Grimailiūtė** (giedotoja – kantorka Lazdijų bažnyčioje). Gyveno viena, senatvėje kaimynai jai teikdavo pagalbą. Su kitais 1941 m. repatrijo į Lietuvą ir negrįžo.

26. Andrius ir Agota [?] **Būdavos**. Jų sūnūs Juozas, Martynas ir Jonas pabėgo į Lietuvą. Įpėdinė Agota, žentas kapralas Juozas Klimasara. Jų vaikai: Stasys, Juozas, Manius, Stasė ir įpėdinis Jonas, kurio žmona Marija Petruškevičiūtė. Vėlesni paveldėtojas Vladas.

27. Paulius ir Teresė (Ramanavičiūtė) **Liaukevičiai**. Jų vaikai: Anelė, Vincas, Ona, Stasė ir įpėdinis Pranas. Vėlesni paveldėtojas jo sūnus Jonas. Liaukevičiai 1941 m. repatrijo į Lietuvą ir karui baigiantis sugrįžo. (Vėliau pardavė

Dusnyčios vandens malūno ratai 1972 m.

ūkį ir persikėlė į Seinus.) Dabar čia gyvena Lukaševičiai.

28. Juozas ir Ona (Pinkevičiūtė) **Mikaloniai**. Įsikūrė sodybą Lietuvos teritorijoje. Pokariu ji buvo sovietų sunaikinta. Jų vaikai Aloyzas, Anelė.

29. Antanas ir Ona **Drūčiai**. Vyras mirė tarpukariu. Anelė su vaikais Alfonsu, Liudviku ir Ona 1941 m. repatrijo į Lietuvą ir negrįžo. Dar karo metais vokiečiai jų trobas nugriovė.

30. Martynas ir [?] **Valukoniai**. Jų vaikai: Vladas, Veronika (Sojkienė) ir įpėdinis Juozas, kurio žmona Albina Būdavaitė. Vėlesnė įpėdinė dukra Birutė, žentas Vitas Bartnykas.

31. Vincas ir Anelė (Krijerytė) **Valukoniai**. Jų sūnus Vincas. Šeima repatrijo 1941 m. į Lietuvą ir negrįžo.

32. Jonas ir Ona (Kupstaitė iš Navasodės) **Markevičiai**. Abu su vaikais išėjo į Ameriką. Ūkį perėmė Jono sesuo Apolonija (Palusė) ir jos vyras Jonas Jasinskas. Jų dukros Ona, Adelė. Mirus Jasinskui, užkuriu atėjo Juozas Paškevičius. Vaikai iš antrosios santuokos: Stefanija, Irena ir įpėdinis Tadas (jo žmona Birutė Talandytė). Jie persikėlė į Radžiūčius. Dabar čia gyvena

Macukoniai.

33. Jonas ir Ona [?] **Mikaloniai**, motina. Vaikai Jonas, Ona. Šeima repatrijo 1941 m. į Lietuvą ir negrįžo. Namai sudegė.

34. Antanas **Petruškevičius** [našlys?]. Dukros Ieva ir Paulina. Šeima žemės neturėjo. Ieva žiemą mokė kaimo vaikus (tarp jų ir Jurgį Skripką). Paulina ištėkėjo už ukrainiečio ir išvyko.

35. **Krisia** [pavardė nežinoma]. Žemės neturėjo, buvo skerdžiumi. Dukra Ieva ir žentas, vadinamas Pirzarauliu. Jų sūnūs Antanas ir Juozas. Šeima dar prieš repatriaciją išėjo į Lietuvą ir negrįžo.

36. Antanas ir Veronika (Kričianaitė iš Žagarių) **Verkevičiai**. Jų dukros: Anelė, Marija, Ona, Janina ir sūnus, įpėdinis, Jonas. Vėlesnis įpėdinis taip pat Jonas.

Šių gyventojų sodybos sutilpo abipus anksčiau minėto tiesaus kelio. Dabar ten jų belikusios aštuonios. Sunku įsivaizduoti, kaip tarpukariu ir anksčiau atrodė ta gatvė. Tai buvęs tikrasis kaimo centras. Prie sodybų buvo daržų ir bulvių ežios, o siauri laukų ruožai, esantys trijuose plotuose, tęsėsi gana toli nuo namų. Po keletą sodybų buvo įsikūrę ir

kituose Dusnyčios plotuose, vadinamosiose Tarnaukose. Ten buvo priskirta žemė kažkada tarnavusiųjų caro kariuomenėje šeimoms. Dabartiniam kaimo centre (maždaug ten dabar gyvena kaimo seniūnas) buvusios trys sodybos. Čia gyveno:

37. Martynas ir Elena ([?] iš Padliaskų) **Pacukoniai**. Įpėdinis Martynas, jo žmona Marija Petronaitė iš Žagarių. Jų įpėdinis Vitas.

38. Adomas ir Liudvika (Raudonavičiūtė) **Petruškevičiai**. Jų vaikai: Marija (Klimasarienė), Anelė (Skripkienė) ir įpėdinis Jonas. Jo žmona Ona Jakubauskaitė iš Žagarių. Jų dukra Aldona (Dabulienė).

39. Marijona **Rėkuvienė** [našlė?]. Sūnus Albinas, jo žmona [?] iš Vilkapėdžių, dukra Veronika, jos vyras [?] Skutnikas (kareivis). 1941 m. visi repatrijo į Lietuvą. Sugrįžo tik Skutnikas su žmona į savo tėvo gimtinę prie Vroclavo.

Dar dvi sodybos, kurias atsiminė Jurgis Skripka, buvo kitoje Tarnaukoje, esančioje prie Krasnagrūdės ir Galadusio ežero. Ten anuomet gyveno:

40. Antanas **Pinkevičius**. Pirmoji žmona Veronika Jakubauskaitė, jų sūnus Jonas, antroji žmona Anelė Muliarčikaitė, jų vaikai Juozas ir Anelė, trečioji žmona Agota Komičiūtė, jų vaikai Leokadija ir Česius, kurio įpėdinis Vitas Pinkevičius.

41. Adomas ir [?] (iš Bubelių) **Jasinskai**. Vaikai: Jonas, Veronika, Vincas. Šeima 1941 m. repatrijo į Lietuvą. Sugrįžo tik Jonas.

Dar viena Tarnauka, matyt, buvo Dusnyčios laukuose Lietuvos pusėje. Apie tai bylotų dabar Lietuvoje, prie pat sienos, esantis kaimas tokiu pavadinimu, bet tai dar reiktų ištirti.

Dabar prie Dusnyčios kaimo priskirti ir Kalviškiai, kuriuos

demarkacijos linija taip pat padalijo. Čia šiuo metu gyvena keletas šeimų, o iš tarpukariu gyvenusių Jurgis Skripka išvardijo dvi:

1. Kazimieras ir Veronika (Petruskaitė) **Vilkeliai**. Jų vaikai: Emilija, Julija, Jurgis, Jonas ir įpėdinis Kazimieras.

2. Jonas ir [?] (Marteckaitė iš Didiulių) **Margevičiai**.

Jeigu pateiktuose šeimų duomenyse įsivėlė klaidų (nors ir ne dėl mano kaltės), atsiprašau jų artimuosius.

Apie tarpukario Dusnyčios kaimą ir jame gyvenusius žydus išliko Marijos Klimasarienės pasakojimai, kuriuos „Aušroje“ skelbė Genu-tė Pakutkienė, o „Suvalkietyje“ šia tema rašė Kostas Leončikas. Archyvus išanalizavęs Kostas pateikė labai daug medžiagos apie Dusnyčios seniausius laikus, kai kaimiečiai dar ėjo baudžiavą, o Dusnyčios

palivarkas priklausė Dumblio dvarui ir valsčiui. 2014–2015 metų „Suvalkietyje“ rasime net 8 išsamius straipsnius apie Dumblio ir Dusnyčios palivarko, o vėliau dvaro valdų savininkų kaitą, tų žmonių biografinių duomenų ir teismo dokumentų, įdomių detalių apie baudžiauninkų prievoles ir žmonių tarpusavio santykius. Kosto Leončiko pateikti archyviniai dokumentai – nuo 1743 metų, kai pirmą kartą buvo paminėtas Dusnyčios

palivarkas, iki pokario laikų (dvaro parceliavimo ir socialistinės Lenkijos potvarkiai). Tai tikrai gera medžiaga šio kaimo monografijai, kurią kada nors galėtų parašyti mūsų kaimo išsilavinę žmonės (o dabar turėtų bent su ja susipažinti). Išsamiam Dusnyčios istorijos atskleidimui dar, žinoma, medžiagų reiktų ir nemažai paieškoti.

(Pabaiga)

Nuoširdžiai dėkojame už Juozo Valukonio palydėjimą į amžinojo poilsio vietą. Ačiū giminėms, kaimynams, bendradarbiams, draugams už maldas, paramą, šiltus paguodos žodžius ir nuoširdų palaikymą.

Valukonių šeima

Mes visi bejėgiai prieš lemtį ir mirtį, tačiau bent šia užuojauta norime palengvinti praradimo skausmą.

Dėl tėčio mirties nuoširdžiai užjaučiame Vysk. Antano Baranausko fondo „Lietuvių namai“ Seinuose valdybos pirmininkę Danutę Valukonytę ir jos artimuosius.

Fondo stebėtojų taryba, valdyba ir „Lietuvių namų“ darbuotojai

Išsiskyrimo skausmas išlydėjus artimą žmogų amžinam poilsiui ilgai išlieka širdyje – jo neapgausi ir nuo jo nepabėgsi... Galima tik pabūti kartu su išgyvenančiu netektį.

Miela Danute, užjaučiame Tave ir artimuosius dėl mylimo tėvelio Juozo Valukonio mirties.

Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos mokytojai ir darbuotojai

Dėl tėčio Juozo Valukonio mirties aktyvią lietuvių organizacijų veikėją, Vysk. Antano Baranausko fondo valdybos pirmininkę Danutę Valukonytę nuoširdžiai užjaučia

**Lenkijos lietuvių bendruomenė
Lenkijos lietuvių draugija**

BRANGIAUSIAS ŠVENTES PRISIMENANT

Nuskubėjo MOTINOS DIENA,

O po jos tuojau – ir TĖVO!

Abiejų tų švenčių šiluma
Prisiminimuos lydėjo.

Gimdytojai dėl savo vaikų

Šitiek pastangų įdėjo,

Trumpinę saldų miegą naktų –

Atžalų sėkmė rūpėjo!

Ačiū jiems nuoširdžiausiai sakom

Už meilę, aukotą triušą!

Jų dėka jau ramsčiais patapom

Brangiajai Tėvynei mūsų!

Mokyt. Jeronimas Šalčiūnas

Lietuvos žiniasklaida MRF

2025 05 27–06 10

MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Kokia premjero, socialdemokratų partijos pirmininko Gintauto Palucko ateitis? Ar išsilaikys savo poste? Šie klausimai šalies žiniasklaidoje vyravo pastaruoju metu. O priežastis jiems kilti – viešojoje erdvėje pasklidusi tiriamosios žurnalistikos centro „Siena“ ir „Laisvės TV“ informacija, jog G. Palucko kartu su verslo partneriu valdoma įmonė „Garnis“ gavo lengvatinę 200 tūkst. eurų nacionalinio plėtros banko ILTE paskolą. Anot tyrimo, kita premjero su partneriu valdoma įmonė „Emus“ negalėjo pretenduoti į lengvatinę paskolą kaip jaunas verslas, todėl paskolą gavo „Garnis“, kuris buvo įsteigtas tik pernai.

Be abejo, tokia informacija – kovos įrankis opozicijai. „Premjeras susikompromitavo“, „premjeras turi prisiimti atsakomybę“, „mato poreikį G. Paluckui atsistatydinti“... Tokie ir panašūs teiginiai krito į akis opozicijos atstovų komentarų žiniasklaidai antraštėse. Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų (TS-LKD) partijos pirmininkas Laurynas Kasčiūnas savo „Facebook“ paskyroje rašė, jog frakcija prašys premjero bei finansų ministro Rimanto Šadžiaus pateikti detalius paaiškinimus dėl šios suteiktos paskolos bei Vyriausybės vadovo verslo interesų apskritai. „Jei Ministro Pirmininko ir finansų ministro paaiškinimai neįtikins, imsime kitų teisinių procedūrų (kaip parlamentinis tyrimas arba interpelacija) siekdami atsakymų ir asmeninės atsakomybės, jei tokiai bus nustatytas pagrindas“, – rašė politikas.

„Panašu, kad Ministras Pirmininkas politiškai susikompromitavo“, – socialinėje erdvėje rašė konservatorių frakcijos Seime seniūnas Mindaugas Lingė. „Kreipsimės į Vyriausiąją

tarnybinės etikos komisiją (VTEK), kad ši ištirtų, ar nebuvo supainioti viešieji ir privatūs interesai. Tačiau ir be VTEK, politinės atsakomybės klausimas privalo būti keliamas. Nemažai ministrų traukėsi paaiškęjus abejotiniems faktams dėl jų veiklos ir be VTEK vertinimo“, – teigė politikas.

Liberalų sąjūdžio pirmininkė Viktorija Čmilytė-Nielsen pareiškė, jog laukia ir Prezidento Gitano Nausėdos reakcijos į G. Palucko gautą paskolą: „Įdomu ir kokią standartą premjero istorijai su ILTE paskola taikys Prezidentas? Labai nesinorėtų, kad tikrai būtų tiek grįžtama „prie ištakų“ ir viską uždengti „visio zakonno“ burtažodžiu“, – socialiniame tinkle „Facebook“ rašė politikė. O ką Prezidentas? „Prezidentas kalbėjosi su ponu Palucku. Iš klausė jo situacijos vertinimo ir aplinkybių. Prezidentas visų pirma išreiškė tokį pageidavimą, kad politikai – ypač prieš eidami į atsakingiausias valstybėje pareigas – turėtų išspręsti su verslu susijusius klausimus taip, kad jie ateityje nekeltų visuomenei nei klausimų, nei abejonių“, – Prezidento vyriausiąją patarėją Frederiką Jansoną citavo portalas lrt.lt. „Antras dalykas, kurį pabrėžė Prezidentas – tai, kad ponas Paluckas pats turėtų inicijuoti kreipimąsi į VTEK, kuri įvertintų, ar aiški situacija“, – pridūrė jis.

Tačiau saviems, valdančiojoje koalicijoje esantiems politikams toks Vyriausybės vadovo poelgis neatrodė neprideramas. Kaip rašė portalas lrytas.lt, „Nemuno aušros“ pirmininkas Remigijus Žemaitaitis teigė įsitikinęs, kad į skandalą įsivėlusio G. Palucko istorijoje teisinių pažeidimų nėra. O šia situacija siekia pasinaudoti valdančiąją koaliciją sugriauti norintys konservatoriai ir liberalai. „Labai puikiai suprantu premjerą,

nes mane patį konservatoriai tapė po įvairias institucijas – Specialiųjų tyrimų tarnybą, Valstybės saugumo departamentą, prokuratūrą“, – „Žinių radijui“ teigė R. Žemaitaitis. „Kalbame apie VTEK. Kas ją skiria? Buvusi valdžia. <...> Tai tie politiniai sprendimai, kurie gali būti padaryti, yra paskirti buvusios valdžios“, – sakė jis.

Valdančiąjai koalicijai priklausančių demokratų atstovė Agnė Širinskienė žurnalistams Seime teigė, jog klausimas apie G. Palucko atsistatydinimą pernelyg ankstyvas. „Visų pirma, turime turėti atsakymus iš teisėsaugos institucijų – jeigu būtų pradėtas ne tik aplinkybių vertinimas, bet ir išteisminis tyrimas, manau, klausimų dėl atsakomybės prisiėmimo tikrai kiltų“, – sakė parlamentarė.

Nors paskola gauta socialdemokratų vadovui jau einant premjero pareigas, G. Paluckas žurnalistams teigė, jog paskolą gavusios įmonės veikloje nedalyvauja ir pagrindo nusišalinti nuo sprendimų, susijusių su ILTE, nemato. Nors, anot portalo tv3.lt, vasarį ir kovą Vyriausybė, dalyvaujant G. Paluckui, priiminėjo su ILTE susijusius sprendimus – Seimui pateikė nacionalinio plėtros banko veiklą tiesiogiai reglamentuojančio įstatymo pataisas, taip pat patvirtino centrinės valdžios subjektų skolinimosi limitus, tarp jų – ir ILTE bankui.

„Visgi, reaguodamas į Prezidento G. Nausėdos raginimus, premjeras kreipėsi į VTEK, prašydamas įvertinti, ar šioje situacijoje nebuvo supainioti vieši ir privatūs interesai. Į VTEK kreipėsi ir Seimo opozicinės jėgos“, – rašė portalas lrytas.lt. Kaip pranešė žiniasklaida, paskolos aplinkybių tyrimo imsis ir rimtesnės – teisėsaugos – struktūros. Informaciją dėl premjero įmonės vertins Specialiųjų tyrimų

tarnyba. TS-LKD frakcijos nariai kreipėsi į Finansinių nusikaltimų tyrimų tarnybą ir Generalinę prokuratūrą. Vytauto Didžiojo universiteto profesorius Gintautas Mažeikis, vertindamas situaciją tinklalaidėje politika.lt, sakė, jog „Palucko atveju problema yra ne pinigai. Problema yra tai, kad kuo mes patikėsime krizės atveju? Užduokime klausimą – ar kilus krizei pasitikėsime tais, kurie už uždarytų durų mumis manipuliuoja? Ar mes pakankamai patikėsime, kad jie tą patį vakarą nepabėgs palikę čia mus vienus, kad bus pakankamai herojiški? Aš nematau pagrindo pasitikėti Vyriausybe krizės atveju“.

Politologas Saulius Spurga portale lrt.lt prognozavo, kad ši istorija greit nesibaigs, ir klausė, ar socialdemokratai sugebės priimti ryžtingus sprendimus. „Atrodo, kad artėja momentas, kai socialdemokratai daugiau laimėtų priėmę tegul ir skausmingą, rizikingą sprendimą – atstatydinę vyriausybę bei pakeitę premjerą, nei vis giliau grimzdami į skandalo verpetą. Tiesa, matant tai, kad partija akivaizdžiai stokoja ryžto, energijos ir yra pamečiusi moralinius orientyrus, galima prognozuoti, kad ji praleis momentą, kai dar galima su mažiausiais nuostoliais valstybės interesams ir pačiai partijai parodyti principingumą, imtis ryžtingų veiksmų ir pradėti valdyti situaciją“, – rašė autorius.

Nors politika supa mus nuo ryto iki vakaro, vis dėlto daugeliui svarbiausi – ekonomikos klausimai, nuo kurių nepabėgsi: ką valgys, gers, kokios bus kainos. O visa tai, anot žinovų, priklauso nuo gaunamo derliaus. Ūkininkams ekonomikos klausimai nepalyginamai aktualesni: daugiatūkstantinės investicijos į techniką, infrastruktūrą, technologijas – ne vienu metų rūpestis. Tačiau jei šiandien viena ar kita žemės ūkio veiklos sritis pelninga, po metų kitų tai gali tapti visai nerentabilu. O kur dar neprognozuojami orai su galingomis liūtimis, nepakeliamais karščiais ar

Mieli Tėveliai, Seneliai,

Šiandien Jūs švenčiate ypatingą savo bendro gyvenimo dieną – 40-ąsias vestuvių metines. Šia ypatinga proga norime pasakyti, kad esate geriausia mūsų gyvenimo dalis, ir padėkoti už suteiktą paramą.

Jūs visada buvote šalia mūsų, davėte mums savo meilę, laiką, dėmesį, patarimus ir visa kita, ką galėjote duoti gyvenime. Tegul Jūsų ateinantys metai santuokoje būna tokie pat kupini meilės, pasitikėjimo ir juoko, kaip ir jau praėjęs keturiasdešimtmetis.

Rubininių vestuvių proga su meile **Teresę ir Petrą Černelius** sveikina

Dukros, sūnus, žentas ir anūkai

nelauktomis šalnomis.

Šis pavasaris Lietuvos ūkininkams buvo kaip reta negailestingas. Kaip rašė portalas tv3.lt, šalnos pridarė jiems milžiniškų nuostolių, Žemės ūkio ministerijos skaičiavimu, jos nukando 70–80 proc. būsimo vaisių ir uogų derliaus, o kai kur net ir 100 proc. Todėl lietuviai, galima sakyti, liks be lietuviškų uogų ir vaisių, o jų augintojai – be pajamų. Be abejo, didės ir kainos.

Kaip portalui pasakojo vienas Marijampolės rajono ūkininkas, 50 hektarų plote auginantis įvairias daržoves, grūdus, uogas ir vaisius, šįmet daug kas nušalo. Visiškai nušalo hektaras ankstyvųjų bulvių. Nors jos atauginėja, bet derlius bus beveik mėnesiu vėlesnis ir mažesnis. O bulvių lauke pridarytų šalnos nuostolių neatpirks ir obuoliai – nušalo beveik visi žiedai.

„Balandžio vidury šalnos labai paveikė Alytaus, Kaišiadorių ir Šiaulių rajonus. O gegužės pirmas dvi savaitės pribagė ir Aukštaitijos regionus – Panevėžio, Pasvalio, Biržų rajonus“,

– portalui sakė Verslinių sodų asociacijos prezidentė Vitalija Kuliešienė. Nors tikrieji nuostoliai dar tik pasimatys, sodininkai sako, kad lietuviškų obuolių bus mažai. O būsima uogų derlių šalnos ne nukando, bet, galima sakyti, visai suvalgė. „Vyšnios, trešnės – nieko nebus visiškai, viena kita uogytė jeigu tikrai dar išivystys, nes pajuodusios visos užuomazgos. Braškės pirmutinės nušalo visur“, – tv3.lt sakė V. Kuliešienė.

Gegužę kone savaitę naktimis buvo iki 9 laipsnių šalčio. Bet braškės, regis, nušalo ne visur. Jos jau parduodamos turguose. Tiesa, kol kas tik tos, kurios augintos šiltnamiuose. Kaip sako patys prekiautojai, uogų perpus mažiau nei įprastai. Jie su nerimu stebi prognozes, kad liūtys ir krušos nepribaigtų lauko derliaus. Kai uogų nedaug, tai ir jų kaina atitinkama. Kai kur Vilniaus turguose už lietuviškų braškių kilogramą prašoma 8–12 eurų. Pačios ankstyviausios kainavo ir 15 eurų. O atvežtų iš kaimynų lenkų galima įsigyti už 6 ar 7 eurus.